

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL
Majandusteaduskond
Rahvusvaheliste suhete instituut
Kommunikatsiooni ja kultuuri õppetool

Elis Kovaljov
TERRORISM JA ISLAM
Bakalaureusetöö

Juhendaja: professor Peeter Mürsepp

Tallinn 2016

Olen koostanud töö iseseisvalt.

Töö koostamisel kasutatud kõikidele teiste autorite töödele,
olulistele seisukohtadele ja andmetele on viidatud.

Elis Kovaljov

(allkiri, kuupäev)

Üliõpilase kood: 080185TASB

Üliõpilase e-posti aadress: elis.kovaljov@ecolines.ee

Juhendaja professor Peeter Mürsepp:

Töö vastab bakalaureusetööle esitatud nõuetele

.....

(allkiri, kuupäev)

Kaitsmiskomisjoni esimees:

Lubatud kaitsmisele

.....

(ametikoht, nimi, allkiri, kuupäev)

SISUKORD

| | |
|---|----|
| ABSTRAKT..... | 4 |
| SISSEJUHATUS..... | 5 |
| 1. TERRORISMI AJALOOLINE TÕLGENDUS | 8 |
| 2. TERRORISMI MÄÄRATLEMISE VAJADUS | 10 |
| 3. TERRORISMI DEFINEERIMINE..... | 15 |
| 4. TERRORISMI TEKKEPÕHJUSED..... | 21 |
| 4.1. Majanduslikud faktorid | 22 |
| 4.2. Poliitilised faktorid..... | 23 |
| 4.3. Sotsiaalsed faktorid | 24 |
| 5. ISLAM | 26 |
| 6. LÄÄNE JA ISLAMI SUHTED | 30 |
| 7. MEEDIA MÕJU USKUMUSTELE ISLAMIST JA TERRORISMIST..... | 33 |
| 8. RADIKAALSE ISLAMI IDEOLOOGIA JA SELLE SEOS TERRORISMIGA..... | 40 |
| KOKKUVÕTE..... | 46 |
| KASUTATUD KIRJANDUS | 52 |
| SUMMARY | 57 |

ABSTRAKT

Terrorism ja islami fundamentalism on tänapäeval aktuaalsed teemad. Moonutatud sisuga Lääne meedia artiklite ja vägivaldsete moslemite tegude tõttu, on sõna islam saanud peaaegu sünonüümseks sõnaga terrorism. Antud töö keskendub tänapäeva aktuaalsetele aspektidele, aidates lugejal mõista terrorismi, terrorismi määratlemise ja defineerimise vajadust meie kõigi seisukohalt ja terrorismi teket ning tekkinud väärarusaamasid islamist kui terroristlikust religioonist. Töö esimene pool keskendub terrorismile ning teine pool islamiusule. Töö eesmärk on tuua lugejani seosed terrorismi ja islami vahel ning aidata mõista olulisi faktoreid, mis mõjutavad islamist kujundit Lääne ühiskonna silmis, keskendudes töö ülesehitusel ajaloolisele poolele, definitsioonidele ja tekkepõhjustele. Töö tulemusena jõuab autor seisukohale, et islam on rahumeelne religioon, mis välistab inimeste tapmise, agressiooni ning sõja. Vägivaldsete tegudega eristuvad rahumeelsest islami ühiskonnast äärmuslased, keda käsitletakse töös radikaliseerunud indiviidide ja rühmitustena. Radikaliseerunud moslemite teod ning meedia poolt väärarusaamadel loodud kujutelmad on tekitanud maailmas moslemite ja islami vastase agressiooni. Autor keskendub töös faktidele, mis aitavad mõista radikaliseerumise tagamaid ning islami kui rahumeelse religiooni pahameelt radikalismi aadressil.

Võtmesõnad: terrorism, terror, vägivald, islam, moslem, radikaliseerumine

SISSEJUHATUS

„Terrorism nagu ilu, on vaataja silmades“ (Värk 2011). 2001 aasta on olnud märgilise tähendusega aasta ja kuu terrorismi jõulises rünnakus kogu maailma julgeolekule ning loodud kaitsestrateegiatele. Suurriikide kaitsemehhanismid pandi tõsiselt proovile ning paljude terrorismi uurivate isikute arvates algas uus ajajärk terrorismivastases võitluses, mis kestab kuni tänase päevani. Rünnakute arv Euroopa, Ameerika Ühendriikide ning muu maailma vastu ei ole ilmutanud mitte kahanemise, vaid hoopistükkis kasvu märke. Usuerinevused ning lahkarvamused demokraatia ning teiste riigikordade vahel on pingestanud meie kõikide elu ja seadnud ohtu meie turvalisuse. Täna seisame me silmitsi tõelise rahvusvahelise terrorismiohuga. Charlie Hebdo veresaun, Porte de Vincennesi pantvangidraama, Kopenhaageni tulistamine, Pariisi terrorirünnakud ning Boko Harami verised kuriteod on vaid üksikud näited terroriaktidest, mis on vapustanud maailma hiljaaegu. Terrorismi olemus ning väljund tundub olevat kõikidele arusaadav ning mõistetav, kuid ometigi ei suudeta rahvusvahelisel tasemel kokku leppida ühes ja ühtses definitsioonis ning terrorismivastase võitluse ühtse süsteemi loomises ja väljatöötamises. Ühtse terrorismi definitsiooni vajadus on muutunud kriitiliselt aktuaalseks. Seda eelkõige viimase paari aasta jõulise terrorismi invasiooni näol, mis on suunatud lõhkumaks Euroopa ja Läänemaailma demokraatia alustalasid ning õõnestamaks seniseid aastatepikkuseid ponnistusi saavutamaks rahu Lähis-Idas. Terrorismi olemasolu riikides, kus seda eelnevalt ei eksisteerinud, on nüüdseks muutunud ääretult aktuaalseks.

Käesoleva töö eesmärk on uurida terrorismi tekkepõhjuseid, tuua välja terrorismi defineerimise probleematika ja vajadus ühtse ja ühise definitsiooni järele ning uurida islamit, kui religiooni, keskendudes islami fundamentalistidele. Ühiskondlikud olud, sõjalised vastasseisud ja nõrk terrorismivastane poliitika kasvatavad moslemite üldarvu maailmas arvestades ka üliväikest islamifundamentalistide hulka. Terrorismi eksisteerimist ja tekkepõhjuseid uurides käsitleb autor terrorismi ajalugu, tuues välja terrorismi defineerimise

esimesed katsed ning terrorismi neli ajaloolist perioodi ning keskendub majanduslikele, poliitilistele ning sotsiaalsetele faktoritele. Omapoolsete selgitustena toob autor välja võimalikud terrorismi õhutavad ning soosivad tegurid.

Autori on terrorismi uurides seisukohal, et rahvusvaheline terrorismivastane võitlus ei ole piisavalt efektiivne ja struktureeritud ning eesmärgid saavutamaks rahvusvahelisel tasemel ühtne arusaam, milliste kriteeriumite alusel terrorismi määratleda on liialt umbmäärased ja laialivalguvad. Sõja pidamine vaenlase vastu, keda on raske määratleda, on autori arvates ressursside raiskamine, kuid sellele vaatamata peetakse võitlust defineerimata vaenlase vastu iga päev. Terrorismi määratlemisel on selgesti eristatavad märksõnad: poliitika mõjutamine, vägivald, tsiviilisikute ründamine, hirmu tekitamine. Vaatamata teatud selgusele on siiski väga raske luua ühtset arusaama, kuidas terrorismi defineerida ja määratleda. Kas rünnakud militaarüksuste ja poliitikute vastu saab liigitada terrorismi alla? Samuti võib küsida, kas terrorismi määratlemiseks peab eristuma vägivald või saab terrorismi käsitleda ka hirmu levitamise alusel? Ameerika Ühendriikides käsitletakse terrorismi riiklikul tasandil vägaerinevalt. Erinevad definitsioonid on Föderaalsetel Juurdlusbürool, Riigidepartemangul, Föderaalsetel Kriisihaldamise Agentuuril ja erinevused terrorismi määratlemisel esinevad isegi Ameerika erinevates osariikides. Terrorism on olemuselt mõistetav, kuid tänase päevani erinevalt tõlgendatav ja defineeritav, mis autori arvates mõjutab terroristlike rühmituste levikut maailmas ning raskendab rahvusvahelist koostööd võitluses terrorismiga. Töös käsitleb autor terrorismi uurides taustana islami terrorismi. Autor uurib terrorismi ja islami ja terrorismi omavahelisi seoseid väga kindlal põhjusel. Autori arvates on rahvusvaheline terrorism ja selle ideoloogia kujutamas endast suurimat ohtu julgeolekule, rahule, stabiilsusele ja rahvusvahelisele üldsusele demokraatlikele väärtustele ning otsest ohtu Euroopa kodanikele. Euroopa on muutunud varasemast logistilise abi platvormist ettekavatsetud islami äärmuslaste rünnakute oluliseks sihtmärgiks. Seda tulenevalt eelkõige Euroopale osaks saanud terrorirünnakutest viimase viie aasta jooksul. Islami terrorismi osakaalu antud töös peab autor tähtsaks põhjusel, millest tulenevalt on võimalik väita, et terrorismi määratlemise problemaatilisus ja kokkulepete puudumine võitluses terrorismiga rahvusvahelisel tasemel on viinud terroristide jõulisemate tegude ja terroriaktideni mitte ainult Ameerika Ühendriikides ja Lähis-idas endas, vaid eelkõige Euroopas ja selle südames. Samuti on võimalik siduda terrorismi umbmäärast käsitlemist islami kui terrorireligiooni üldistusega. Autor tugineb töös isiklikule seisukohale, et islami terrorism on antud ajahetkel kogu Euroopa ja Lääne

Julgeolekuprobleem number üks ning vajab seega eraldi lahti seletamist ning eelkõige islami, kui kultuuri tutvustust ja võimalust välja tuua fakte, mis väidavad, et islami fundamentalistide poolt toime pandud terrorirünnakute eest ei saa vastutust kogu islami religioon.

Autor püstitab antud töös järgmised uurimisküsimused

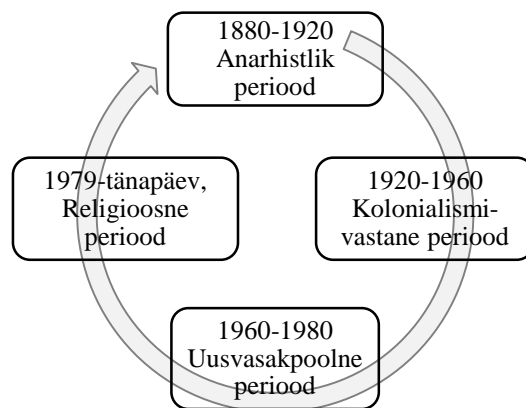
- 1) Millised on terrorismi tekkepõhjused?
- 2) Miks ja kuidas on vaja terrorismi määratleda ja arendada rahvusvahelist koostööd võitlemaks terrorismiga?
- 3) Millised seosed on islamil ja radikaalsel terrorismil ?

Terrorismi määratlemise vajadust peab autor ääretult aktuaalseks ning toob välja selle vajaduse valguses mitmeid seisukohti, kuidas antud määratlemine ning defineerimine muudab rahvusvahelist julgeolekut ning koostööd võitluses terrorismiga efektiivsemaks. Islami terrorismi uurib autor tuginedes isiklikule seisukohale, et islami fundamentalistlik terrorism on antud ajahetkel kogu Euroopa ja Lääne julgeolekuprobleem number üks ning vajab seega eraldi lahti seletamist ning eelkõige islami, kui kultuuri tutvustust ning võimalust välja tuua fakte, mis väidavad, et islami fundamentalistide poolt toime pandud terrorirünnakute eest ei võta vastutust kogu islami religioon ning et islami fundamentalistide terroriaktide põhjuseid saab seostada puuduliku terrorismi määratlemisega rahvusvahelisel tasandil ja umbmäärases võitluses terrorismiga.

1. TERRORISMI AJALOOLINE TÕLGENDUS

Sõna terrorism on tekkinud ladinakeelsest tähendusest *terrere* ning tähendab hirmu ja hirmutamist. Esmakordselt tekkis terrorismi ilming Suure Prantsuse Revolutsiooni ajal 1793-1794. a. Sõna terrorism tuntakse tänaseks päevaks seega juba üle kaheksa aasta.

Terrorism on ajalooliselt arenenud ja võimendunud paralleelselt demokraatia arenguga. Vastuseis demokraatlikele režiimidele on jõuliselt ärgitanud üles tõusma ja võitlema jõude, kes ei soovi ühe ja ühtse maailmakorra valitsemist toetada. Radikaliseerunud jõud seisavad vastu demokraatlikele maailmavaadetele ning peavad neid enda maailmavaadete vaenlasteks ja alla surujateks (Blain 2007). Esimene katse defineerida ja raamistada terrorismi tehti juba 1937.aastal, kuid siis kukkus terrorismi ennetamise ja karistamise konventsioon läbi, kuna selle läbisurumiseks ja vastuvõtmiseks ei avaldatud piisavalt toetust (Franck, Lockwood 1974,70 viidatud Walter). 2001 aasta Ameerika Ühendriikide terrorirünnakud ja kaksiktornide kokkuvarisemine viis võitluse terrorismiga uuele tasemele. Kogu maailma terrorismivastase võitluse struktuuri asuti üle vaatama ja täiustama. Ameerika mustale septembrile järgnenud perioodi nimetatakse ka Terrori ajastuks (Talbot, Chanda 2002). Võitluses terrorismiga töötati Ameerika Ühendriikide poolt kiiresti välja strateegia, mis hõlmas endas sõjalisi rünnakuid, varjatud operatsioone, erinevate julgeoleku agentuuride ja institutsioonide omavahelist tõhusat tööd. Kõikidele sõjalistele käikudele loodi rida erinevaid õigustusi. (Jackson 2005) Tõhustati kontrolli piiripunktides ning loodi süsteeme, mis võimaldasid kahtlastele isikutele viisid mitte väljastada. Austraalia ei omanud näiteks enne 2001. aasta Ameerika terrorirünnakuid enda riigi õigussüsteemis mitte ühtegi paragrahvi, käsitlemaks terrorismi rahvusvahelisel tasemel.



Joonis 1. Rahvusvahelise terrorismi ajaloo neli perioodi

Allikas: autori koostatud (Rapoport 2004).

Rahvusvahelise terrorismi ajaloos võib eristada nelja perioodi (joonis 1). Esimene periood, mida peetakse anarhistlikuks, sai alguse ja kestis ajavahemikul 1880-1920 Venemaal. Teine periood, mida peetakse kolonialismivastaseks, kestis perioodil 1920-1960. Kolmas periood, mida peetakse uusvasakpoolseks, kestis ajavahemikul 1960-1980 ning neljas periood, mida käsitletakse ka kui religioosset, algas aastal 1979 ja kestab kuni tänapäevani. (Rapoport 2004, 47 viidatud Harrow 2008)

2. TERRORISMI MÄÄRATLEMISE VAJADUS

Enamus Google ja Yahoo keskkonnas terrorismile leitud vasteid on enamjaolt selgitavad, kui ühtset definitsiooni loovad arwab autor. Sellisest umbmäärasusest tingituna uurib autor käesolevas peatükis terrorismi määratlemise vajadust ning vajadust rahvusvaheliseks koostööks, analüüsides terrorismi ning seadmaks ühiseid eesmärke ning prioriteete võitlemaks terrorismiga efektiivsemalt.

Mitmed uurijad on jõudnud seisukohale, et terrorismi uurimine on võimatu missioon ja ajaraiskamine, mis ei vii lõpptulemuseni. Selliste seisukohtadeni on oma uurimustes jõudnud Lord Lloyd of Berwick, kes 1996. aasta Inglismaa terrorismi uuringutes kirjutas arvamuse, mille kohaselt ei ole tema suuteline leidma terrorismile tähendust ja definitsiooni ning seda ei suutvat saavutada ka keegi teine. Tema arvamusega on ühinenud ka Lord Carlile, keda tuntakse kui anti terrorismi uurimuste läbiviijat Inglismaal aastatel 2001-2011 ning kes samuti kinnitab terrorismi defineerimise võimatust. Terrorismi defineerimist on võrreldud Püha Graali otsingutega. Põrguvärvate kohal ripub silt, mis hoiatab kõiki, kes sinna sisenevad, loobuma lootusest. Samasugune hoiatus peaks kehtima ka nende puhul, kes püüavad defineerida terrorismi. (Carlile 2007 viidatud Tucker 1997) Definitsioon, mille uurimiseks on kulutatud 4 aastakümnet, ei ole leidnud tänaseks hetkeks rahvusvaheliselt kinnitatud definitsiooni aktsepteerimist. Terrorismi määratlemise keerukus seisneb mastaapsuses, fenomeni mõistmises, ideoloogiates, arusaamades, maailmakordade ja usu erinevustes, uurimusalase koostöö pealiskaudsuses ja mitmetes teistes faktorites, mida võiks pika nimekirjana jätkata. Vaatamata faktile, et terrorism ei ole sotsiaalselt struktureeritud, ei välista see uurijaid ja teadlasi loomast ühtset ja ülemaailmset definitsiooni antud kontseptsioonile ja seda isegi teadmises, et antud definitsioon ei pruugi olla tõene ega õige. Defineerimise probleemi süvendab veelgi asjaolu, et igäüks, kes püüab antud definitsiooni leida, lähtub selle loomisel isiklikest motiividest ja huvidest (Schmid 2011). Terrorismi ühtse definitsiooni puudumine põhjustab nii teoreetilisi kui ka praktilisi probleeme, samuti tekitab õiguslikku ebakindlust ning

vähendab riikide usaldusväärust ja nende käitumise legitiimsust terrorismivastases võitluses (Värk 2011).

Terrorismi aina süvenevad ilmingud maailmapildis sunnivad valitsusi pingutama, saavutamaks konsensust, mis võimaldaks eristada väga raskesti eristatavat vabadusevõitlejat terroristist. Vägivaldseid akte sooritavad nii vabadusevõitlejad kui ka terroristid. Siinkohal on ääretult tähtis luua ühine kontseptsioon ja nägemus sellest, kuidas teatud vägivallaakti tagajärjel selle toimepanijat või toimepanijaid liigitada ning millise ühtse ja ühise aktsepteeritava seaduse alusel saaks neid vastutusele võtta ja karistada. Seadusesüsteem siinkohal peab olema aga rahvusvaheliselt ühtselt aktsepteeritav ja järgitav, olenemata riikidevahelistest erinevustest nende seaduseloomes. Rahvusvahelisel tasemel on antud probleemi lahendamiseks maadeldud juba alates 1920. aastast (Golder, Williams 2004). Vaatamata nendele pikaajalistele püüdlustele leida terrorismile definitsioon ning rahvusvaheliselt ühine arusaam, tehti esimene suurem katse visandada terrorismi definitsioon alles 1999. aastal Rahvusvahelises Konventsioonis, mis hõlmas terrorismi finantseerimist (International convention 1999). Terrorismi defineerimise ja ühtse definitsiooni leidmine peaks autor arvates olema rahvusvahelisel tasemel prioriteetne. Riigid kasutavad tihti lähenemist, mille järgi ei öelda ette, mis terrorism on, vaid seda määratletakse tagantjärele, kui juba rünnak on toimunud. Seda saab nimetada «tunen terrorismi ära siis, kui seda näen» suhtumiseks. (Värk 2011) Terrorismi peab autori arvates määratlema nii, et sellest tulenevalt oleks võimalik vältida terroriakte tulevikus. Alates 2001. aastast on terrorismi määratlemisel ning rahvusvahelise koostöö tõhustamise nimel nähtud palju vaeva. Ühinenud Riikide Organisatsioon on alates 2001. aastast loonud kolmteist erinevat konventsiooni ja kuusteist terrorismiga võitlemise seadust (ÜRO Peaassamblee resolutsioon). Terrorismi rahastamisele hakati samuti pöörama suurt tähelepanu. Maailma Pank ning organisatsioon FATF tõhustasid peale 2001. aasta rünnakuid tööd jälgimaks rahavoogusid ning võimalikku terroristide finantseerimist. Rahvusvahelise koostöö raames on oluline, et oleks sätestatud ühised printsiibid:

- 1) Võitluses terrorismiga on oluline võtta prioriteediks ning avastada ja uurida riiklikul tasemel terrorismi sponsoreerimist
- 2) On loodud ühine ja aktsepteeritav definitsioon terrorismile
- 3) Luureandmed on rahvusvaheliselt kättesaadavad kõikidele võrdsetele osapooltele
- 4) Sõda terrorismiga sätestab ühised prioriteedid ning ühised korraldused sõjategevusele

- 5) On oluline seada kõrgeimaks prioriteediks võitlus terrorismiga kui et pidada läbirääkimisi terroristlike rühmitustega ning tolereerida terrorismi
- 6) Globaalne ja regionaalne koostöö on aluseks rahvusvahelisele tegutsemisele
- 7) Inimõigustest ja seadustest tulenevad erisused ei välista koostöö võimalust

Antud ühiste prioriteetide väljatöötamine rahvusvaheliselt looks võimsa ja tervikliku süsteemi, tugevdades ja struktureerides võitlust terrorismiga ning kahandades iga riigi iseseisvat võitlust rahvusvaheliselt leviva terrorismiga. Töö, saavutamaks antud eesmärki peab olema autori arvates lakkamatu. Ülemaailmselt on märgata koostöö paranemist, kuid siiski esineb veel liialt palju murekohti, mis annavad alust arvata, et rahvusvaheliselt konsensuse saavutamine on pikaajaline ja mahukas projekt. Maailma julgeoleku poliitikat analüüsidest saab välja tuua mõningad rahvusvahelise koostöö vastu töötavaid näiteid:

- 1) Saudi Araabia ja Ameerika Ühendriikide vahelised pinged peale 2001. aastat
- 2) Riikidevahelised erisused suhetes islami religiooni ning islami ja juudi ekstremistidesse
- 3) Pinged seoses moslemite immigratsiooniga Euroopasse
- 4) Terrorismi tekkepõhjuste erinev nägemus
- 5) Erinevad nägemused inimõigustest ning seadusandlusest ning nende efektiivsusest

Terrorismi definitsiooni kinnitamine ning terrorismi korrektse määratluse leidmine rahvusvahelisel tasemel tingiks:

- 1) Rahvusvaheline koostöö riikide vahel efektiivsustuks ning looks võimaluse ühtse ja ühise terrorialase andmebaasi väljatöötamiseks. Infot oleks võimalik jagada riikide vahel oluliselt efektiivsemalt ning terroristlike gruppe oleks võimalik kategoriseerida ning jagada ühtse nõusoleku alusel gruppidesse
- 2) Terroristide määratlemine lihtsustuks, kui oleks üks ja ühte kriteerium, mille alusel terroriste liigitada. Liigitus motiivide alusel, mida saab jagada poliitilisteks, mittepoliitilisteks, usulisteks jne
- 3) Väheneks võimalus mõista kohut valede karistusparagrahvide alusel ning karistamaks inimesi tegude eest, mida liigitatakse riigiti täiesti erinevatesse kuriteo kategooriatesse ja astmetesse
- 4) Tekib võimalus rahvusvaheliselt sätestada ühiselt kinnitatud seadused, mille alusel inimesi vastutusele võtta, neid üle kuulata ning informatsiooni hankida. Informatsiooni kasutada rahvusvahelise koostöö raames, ennetamaks järgnevaid terroriakte

Rahvusvaheline koostöö võitluses terrorismiga nõuab struktureeritud tööd ning eesmärkide püstitamist ning nende järgimist kõikide koostööd tegevate riikide poolt. Terrorismi vastu võitlemise strateegia peaks selgelt määratlema terrorismiohu iseloomu, millega maailm praegu silmitsi seisab. Poliitiline konsensus küsimuses, mis laadi terrorismioht on järgneva 10–15 aasta jooksul kõige tõenäolisem, tuleks saavutada kõige kõrgemal tasandil. Selleks tuleb esitada küsimused:

- 1) Mis põhjustab terrorismi?
- 2) Kas peamine terrorismioht tuleneb islami äärmuslikul, läänevastasel ideoloogial rajanevast kohalikust terrorismist või sõjalisest separatismist?
- 3) Missuguseid asümmeetrilisi meetodeid ja vahendeid terroristid tulevikus kõige tõenäolisemalt kasutavad?
- 4) Kui suur on tõenäosus, et terroristlikus rünnakus kasutatakse radioloogilisi vahendeid, massihävitusrelva või enesetapupommitajaid ning mis on nende rünnakute võimalikud tagajärjed?

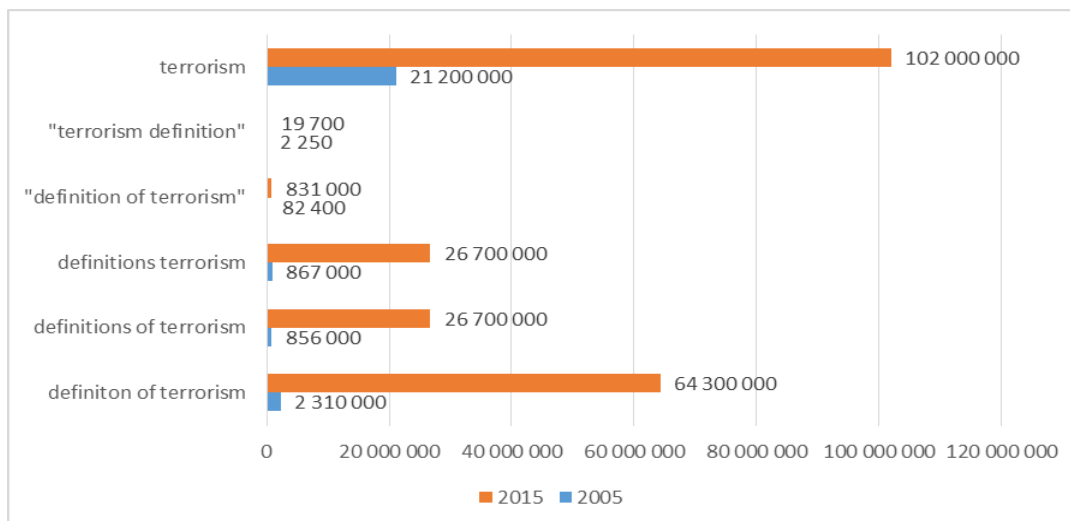
Riigiülesele terrorismile tuleb vastu astuda rahvusvaheliste, mitmekesiste ja laiapindsete vahenditega. Selleks tuleb koordineerida poliitiliste, majanduslike, diplomaatiliste, õiguslike, sotsiaalsete ja vajaduse korral ka sõjaliste vahendite rakendamist. Koostöö mastaapsusest ja keerukusest tulenevalt tekivad piirangud, mis raskendavad koostöö arendamist. Sellisteks piiranguteks võib pidada luureandmete jagamise minimeerimist tulenevalt selle tundlikkusest ja tähtsusastmest, rahvusvaheliste institutsioonide politiseeritust ning võimalikke info lekkevõimalusi, riiklikult erinevad prioriteete võitluses terroriga, ületamatuid erinevusi seadusandluses ning inimõigustes ja rahvusvahelise terrorismiga võitlemise keskuse puudumist. Need piirangud on autori arvates lahendatavad, luues ühise terrorismivastase võitluse koordinatsioonikeskuse, mille ülesanne oleks koguda rahvusvaheliselt informatsiooni, jagada uuenduslikke lähenemisi sõjalise strateegia väljatöötamisel, koolitades spetsialiste, koostades terrorismi ennetamise rahvusvahelisi strateegiaid. Samuti vajaksid tõhustamist ja rahvusvahelisel tasemel ühist koostööd immigratsioonipoliitika, lennujaamade turvakontrollid, tollikontrollide süsteem, ja kontroll ekspordi üle.

Selgusetus ja oskamatus määratlema terrorismi olemust ja piire on viinud terrorismi laialdasema levikuni ning on üks kindlaid faktoreid hoogustamaks ja julgustamaks

terroristlike akte tulevikus (Schmid 2004). Rahvusvahelisel tasandil ühise definitsiooni puudumine terrorismi kohta on viinud võitluse terrorismiga nõrgendatud seisukorda ja loonud pretsedendi, kus kontseptsioon terrorismi vastu võitlemiseks on justkui olemas, kuid puuduvad ühised suunitlused ja arusaam, kuidas seda teha ning seesama kontseptsioon on määratletud kui vabalt mõistetav kõikidele osapooltele. Samuti tekitab antud olukord situatsiooni, mis viib omakohtuni ning seadusetuseni (Golder, Williams 2004). Terrorism on rahvusvaheline probleem ja seda tuleb lahata ja lahendust otsida just rahvusvahelisel tasemel. Oma töödes, mis käsitlevad terrorismile definitsiooni otsimist on Ganor öelnud, et rahvusvahelisel tasemel koostöö, efektiivse anti terroristliku plaani väljatöötamine, terrorismivastane mobilisatsioon, rahvusvahelised kokkulepped ja ühtse alusbaasi loomine ei ole võimalik ilma kindla definitsioonita. (Ganor 2002) Selle leidmine võimaldaks luua ühise ja ühtse seaduste süsteemi, mille alusel oleks võimalik karistada ja sanktsioneerida neid isikuid ja rühmitusi, kes toetavad või osalevad terrorismis. Terrorismi üldistus on tekitanud olukorra, kus on kindlalt vaja selget ja kindlat lähenemist ning ühte ja ühtset definitsiooni, mis võimaldaks uurijatel keskenduda ühiselt kinnitatud meetoditele, lähenemistele ja eesmärgipõhistele ülesannetele, mida uurida ja millest õppida. Ilma sarnase lähenemiseta on antud pingutused hajutatud ja killustunud ning terrorismi alla liigitatakse ebamääraselt ja realistlikest piiridest väljaulatuvalt liialt palju maailmas toimuvat. See loob olukorra, kus terroristidel on võimalik sulanduda ühtsesse ja üldisesse massi ja jääda märkamatuks.

3. TERRORISMI DEFINEERIMINE

Terrorismi defineerimise vajadus on maailmas ääretult aktuaalne ning oluline. Eelkõige peetakse tähtsaks ja prioriteetseks ühtse ja ühise definitsiooni leidmist, suutmaks eristada selle alusel tavapäraseid kuritegusid ning terroristlikke akte, mis kõikide eelduste kohaselt on poliitiliselt motiveeritud, eristudes selliselt igapäevastest kuritegudest. Maailmas on tekkinud globaalne terroristlik võrgustik, mille tõkestamiseks on vajalik rahvusvaheline koordineeritud tegevus. Efektive ja suunapõhise tegutsemise alustalaks on aga kindel ja ühtne definitsioon ning arusaam sellest, kelle vastu ja kuidas peab võitlust pidama, et see ka efektive ja tõe poolest rahvusvaheline oleks. Rahvusvahelistel organisatsioonidel ja riikidel seisab ees tõhus kõikehõlmava strateegia leidmine globaalse terrorismi ennetamiseks ning tõkestamiseks. Autor on jõudnud seisukohale, et terrorismist on kasvanud tänapäeva maailma julgeolekujõududele suurim väljakutse, mis vajab ka senisest suuremaid jõude võitlemaks terrorismi olemuse ja tagajärgedega. Terrorismi hoogustumisega käsikäes on muutunud ka inimeste teadlikkus ning definitsioonide hulk terrorismi kohta. Autor kasutas Google otsingumootorit, selgitamaks välja mil määral on terrorismi definitsioonide hulk kasvanud viimase kümnendi jooksul, võttes aluseks Schmid'i poolt välja toodud otsinguandmed (joonis 2).



Joonis 2. Terrorismi definitsioonide hulga võrdlus viimase kümnendi jooksul

Allikas: Google'i alusel autori koostatud

Laialdane definitsioonide hulk tuleneb autori arvates sellest, et terrorismi esineb tänasel päeval väga erinevates vormides ja läbi erinevate kanalite ja sellest tulenevalt tõlgendatakse seda ka väga erineval viisil ja erineval moel. Siia alla saab üheaegselt liigitada militaarüksuste rünnaku eraisikute vastu, lennukitega hoonetesse rammimise, riigipea mõrva, antraxiümbrikute saatmise ning isegi inimeste mürgitamise rotimürgi teel. Terrorismile on võimalik pakkuda nii palju tõlgendusi, kui palju on erinevaid arusaamu terrorismi enda olemusest ja sellest, kuidas ühte või teist ühiskonna vastu suunatud akti parasjagu nimetatakse. Terrorism on tsiviliseeritud ühiskonnas justkui kasvaja, millest on vaja vabaneda ja mille vastu on vaja ühiskondlikul tasemel võidelda. Selleks, et seda efektiivselt teha, on vaja mõista terrorismi enda tähendust ja ta määratleda. On rohkem, kui 250 erinevat akadeemilist, riiklikku ja mitteriiklikku määratlust terrorismile (Easson, Schmid, 2011, 99-157). 1980. aastate alguses oli terrorismi definitsioone leitud juba ainuüksi 109 (Schmid, Jongman 1998, viidatud Bruce 2013). Rahvusvahelises õiguses puudub nii lepinguline, kui ka tavaõiguslik terrorismi üldine definitsioon (Värk 2011). Terrorismi määratlemisel toob autor välja järgnevad probleemid

- 1) Umbmäärasus;
- 2) termini sagedane kasutus ilma otsese mõjutegurita retoorilistel põhjustel;
- 3) analüütilisuse laialivalgumine;
- 4) püüdluse puudus rahvusvahelisel tasemel aru saada, mis terrorism tähendab;

- 5) uurijate soov ja võimalused töötada probleemi kallal, kasutades endale mugavaid raamistikke;
- 6) keskendumine aktuaalsele, mitte aga üldise terrorismi konteksti väljakujundamises kaasalöömine;
- 7) rahvusvahelise koostöö vajaduse alahindamine võitluses terrorismiga

Eelnevat loetelu arvesse võttes on mõiste laialivalgumine ning üldistus siinkohal suurimaks probleemiks, leidmaks efektiivset ja ühist arusaama, kuidas ja mis meetoditega selle vastu võidelda ning millise ühtse ja ühise arusaama alusel terrorismi ja terroriste defineerida ning määratleda. Erinevate riikide valitsused ja uurijad peavad terroristlikeks aktideks väga paljusid erinevaid juhtumeid (Richardson 2000, 209 viidatud Schmid 2004). Olenemata sellest, kas kõiki neid mainitud juhtumeid saab või ei saa liigitada terrorismi alla, tuleb tunnistada, et terrorismi mõiste ja tähendus on liialt laialivalguv ning keeruline on selgelt piiritleda selle parameetreid. Umbmääraseks võib pidada antud juhul president Bushi terrorismivastast võitlust, mis sai alguse 9/11 sündmustest. Umbmäärasus peegeldus Afganistani valimatus pommitamises, teadmata terroristide asukohti, kindlaid juhtfiguure ning paljusid teisi täpsustust vajavaid aspekte. USA valitsus on defineerinud terrorismivastase võitluse eesmärgi valesti. Terrorismi puhul tuleb võidelda selle pinnase, s.o poliitiliste probleemidega. Terrorism on taktika, mitte strateegia või poliitiline suund. Pole võimalik võidelda terrorismi vastu, vaid nende olude vastu, mis tekitavad terrorismi (Luik 2006). Poliitilisest seisukohast on oluline ja esmatähtis aru saada, kuidas luua ja üles ehitada koostöö võitlemaks terrorismiga, samas kui akadeemilisest seisukohast vaadatuna on tarvis aru saada terrorismi sisust ja olemusest. Peale 9/11 rünnakuid oli Ameerika Ühendriikides tekkinud olukord, kus iga Ühendriikide terrorismivastane agentuur omas kardinaalselt erinevat definitsiooni terrorismist (Schmid 2004, 377).

Terrorismil kui nähtusel on kujunenud välja teatud põhiolemus ning faktorid, mille põhjal saab üldisemalt terrorismi lahata ja selle olemusest aru saada ja seda tavapärasest vägivallast eristada. Selline lähenemine aitab aru saada, millised on kõige tähtsamad elemendid, mõistmaks milline vägivallategu on tavapärane ja milline on liigitatav terrorismi alla.

Autor toob välja järgmised tegurid, mida terroristid suunavad ühiskonna vastu:

- 1) hirmutusmeetod ning hirm vigastuste ja surma ees;
- 2) emotsionaalne mõjutamine ja käitumise manipuleerimine;

- 3) psühholoogilised ja sümboolsed mõjutusviisid erinevalt materiaalistest;
- 4) hirmu külvamine läbi vägivalda, vägivallega ähvardamine;
- 5) soov mõjutada „laiemat“ auditooriumit, mis laienevad etnilistele ja religioossetele gruppidele, tervele riigile, riiklikule valitsusele või poliitilisele parteile või siis laialdasele üldsusele tervikuna.

Autor arwab, et terroristid püüavad muuta poliitilist korda, territoriaalset staatust, poliitikat. Nad püüavad saavutada kontrolli ühe või teise ühiskonna üle ning säilitada mõjuvõim ühes või teises piirkonnas. Ülalpool kirjeldatud saab pidada nende meetodite relvadeks, läbi mille terroristid oma eesmärged realiseerida püüavad. Terrorismi defineerimisel on tähtsaks väljakutseks eristamine selle otseses tähenduses. Laialt on levinud inglisekeelne tsitaat „Is one man’s terrorist another man’s freedom fighter?“ (Howard 2002, 10). Seda lauset saab tõlgendada väga erinevalt ning tekib olukord, kus ühele on see lause aktsepteerimatu ning teistele jälle aktsepteeritav. USA kunagine senaator Henry Jackson on olnud „Vabadusvõitlejad ja revolutsionäärid ei lase õhku süütute inimestega täidetud busse. Terroristid teevad seda. Vabadusvõitlejad ja revolutsionäärid ei röövi ja piina õpilasi. Terroristid teevad seda.“

Sama probleemi üle on arutlenud ka terrorismi uurija Weinberg, tõdedes, et selle lause juures on tõesti raske tõmmata selget joont vabadusvõitleja ja terroristi vahel. Mõnikord on ääretult keeruline aru saada kus lõpeb terrorism ja kust algab võitlus eneseteostuse nimel (Romanov 1990, 295, viidatud Richard 2012). Peamiseks takistuseks konsensuse leidmisel ÜRO-s on olnud riikide vägivaldaksutuse hindamine ning terroristide ja vabadusvõitlejate vahel eraldusjoone tõmbamine (Mockaitis 2007). Terroristi ja vabadusvõitleja vahe tuleneb tema eesmärkidest, mille nimel ta võitleb. Inimest, kes seisab ja võitleb enda riigi iseseisvuse ja vabaduse eest ning kelle motiivideks on võitlus sissetungijate ja kolonialistide vastu, säilitamiseks enda riigi suveräänsuse ja iseseisvuse, ei tohiks liigitada terroristide alla.

Terrorism on kartmatu rünnak, mis on sooritatud kas indiviidide, rühmituste või riikide poolt, rünnates inimest, tema religiooni, elu, intellekti, vara ja au (Al-Mukarramah 2001). On jõutud ühele ja ühtsele arusaamale terrorismi definitsiooni vajalikkuse üle, uurides ja käsitledes terroristide käitumismustreid, ajalugu, majandust, poliitikat. Vaja on luua üks ja ühene normatiivide süsteem, mille alusel saaks määrata, mis on ühiskonnas lubatud ja mis mitte ning mis on legitiimne ja mis ei ole. Tulenevalt sellest on välja töötatud definitsioon: „Terrorism on läbimõeldud ja tahtlik jõua ja vägivalda kasutamine tsiviilisikute vastu, saavutamaks poliitilisi

eesmärke (rahvuslikke, majanduslikke, ideoloogilisi ja religioosseid). “ Lisaks on veel mitmeid erinevate asutuste definitsioone terrorismile (tabel 1).

Tabel 1. Terrorismi definitsioonid

| ORGANISATSIOON/ AUTOR | DEFINITSIOON |
|--|---|
| ÜRO | 1.Terrorism on rahvusvaheline 2.Ühtse definitsiooni väljatöötamine on samm efektiivsema ühtse terrorivastase võitluse suunas |
| Euroopa Liit. Käsitleb terrorismi kui tegevust, mis | 1.Taotleb elanikkonna hirmutamist 2.Sunnib valitsusi või rahvusvahelisi organisatsioone astuma mingeid samme või nende astumisest hoiduma 3.Destabiliseerib või hävitab mingi riigi või riikidevahelise organisatsiooni põhilisi poliitilisi, põhiseaduslikke, majanduslikke või sotsiaalseid struktuure. |
| USA Kaitseministeerium | Terrorism on läbimõeldud ja ebaseaduslik vägivallaga ähvardamine, tekitamiseks hirmu ja selle tulemusena saavutada ühiskonna ja valitsuste hirmutamine ning nendele surve avaldamine, saavutamaks poliitilisi, religioosseid või ideoloogilisi eesmärke. |
| Walter Laquer (1977) ja Tjore Bjorgo (2005) | Terrorism väljendub jõu ja vägivalla kasutamises süütute inimeste vastu, saavutamaks poliitilisi eesmärke ning saavutamaks seda läbi psühholoogilise pikaajalise hirmufaktori. |
| FBI | Seadusetu vägivalla kasutus isikute või asutuste vastu, mõjutamiseks valitsusi ning saavutamaks poliitilisi eesmärke. |
| Richardson (2006) ja Hoffman (2006) | Terroristide soov kuvada maailmale endast pilt, nimetades end vabadusvõitlejateks, vabastajateks ja liigitades enda tegevust enesekaitse ja õigluse eest võitluse alla. |

Terrorismi ei saa käsitleda tavapäraste kriminogeensete tegevustena, vaid tuleks käsitleda kui sõjalisi kuritegusid. Sellistel puhkudel ei tohiks juhtumeid käsitleda kriminaalseadustiku alusel vaid välja peaks olema töötatud üks ja ühine sõjakuritegude seadusandlus. Debatt ja vaidlus selle vajalikkuse üle ning selle üle, kuidas antud seadus peaks olema koostatud, kestab praeguse hetkeni. Vaatamata asjaolule, et üks või teine kriminaalne tegu võib sisaldada samu teguviise nagu terrorism seda teeb (mõrv, süütagamine,

väljapressimine), kujutab terrorism ainukesena endast ohtu vabadusele, riiklikule julgeolekule, sotsiaalsele korrale ja majandusele.

Sageli on terroristid loonud enda tegevusele erineva definitsiooni, mis ei ühti teiste seisukohtadega. Palju kasutatakse ja vastandatakse end selliste sõnadega nagu vabadusvõitleja ja revolutsionäär. Terroristidel esineb soov kuvada maailmale pilt, nimetades end vabadusvõitlejateks, vabastajateks ja liigitades enda tegevust enesekaitse ja õigluse eest võitluse alla. Siinkohal on ääretult tähtis aru saada, mõista ja teha vahet terrorismi ja vabadusvõitluse vahel. Sageli ei suudeta seda õrnõhukest piiri aga leida ning üldistatakse ühte või teist toimepandud tegu.

4. TERRORISMI TEKKEPÕHJUSED

Terrorism eksisteerib igapäevaselt ning rahvusvahelised organisatsioonid näevad igapäevaselt vaeva, võitlemaks globaalse terroristliku võrgustikuga. Antud lõigus püüab autor välja selgitada, millised faktorid võivad terrorismi tekkele ja levikule soodustavad olla.

Uurides terrorismi levikut ning tulevikusuundasid, toob autor välja järgmised tegurid, mis võivad olla tulevikus terrorismi soodustavad:

- 1) ühise ja universaalse terrorismi definitsiooni puudumine;
- 2) terrorismi tekkepõhjuste lahkarvamused riiklikul ja rahvusvahelisel tasemel;
- 3) poliitika ja usu segunemine;
- 4) meedia lai levik ja informatsiooni moonutamine või puudulikkus selle edastamisel;
- 5) tagasihoidlikud karistused terroristidele toimepandud tegude eest;
- 6) modernse ühiskonna keerukus.
- 7) oskamatus juhtida riiki majanduslikult efektiivselt ja jätkusuutlikult
- 8) suurriikide invasioonipoliitika

Terrorismi uurides võib väita, et terrorismi esineb nii rikastes riikides, kui ka vaestes riikides ning samuti olenemata sellest, millist rolli mängib antud kontekstis valitsus (Bjorgo 2005). Seega esineb terrorismi kõikjal ja erinevates vormides ning ilmingutena, tehes selle uurimise ääretult keeruliseks

Terrorismi uurides ja analüüsides, saab moodustada ühe suure ja üldise uuringute süsteemi, mille iga eraldi haru lisab terrorismi tekkepõhjustele ja olemusele loogilisust ja toob välja olulisi fakte, mida arvesse võttes saab olevikus ja tulevikus terrorismi vastu võidelda. Autor on tuvastanud, et laialdastes terrorismi tekkepõhjuste uurimustöodes käsitletakse eelkõige kolme kategooriat, mis aitab meil lihtsustada mõistmist, miks ja kuidas terrorism tekib. Need kolm faktorit on majanduslikud, poliitilised ja sotsiaalsed.

4.1. Majanduslikud faktorid

Vaesus külvab terrorismi. Autori seisukoht on, et inimesed, kes on eemale jäetud tänapäeva loomulikuna tunduvatest ressurssidest ja hüvedest nagu toit, vesi, eluase, töö, haridus, sissetulek ning nendele inimestele ei ole isegi loodud võimalust neid hüvesid ja ressursse kasutada, võib väljenduda nende isikute frustreritud käitumises. Sellised näited tulevad eelkõige majanduslikult ebastabiilsetest riikidest. Ebastabiilsuse tingib riigis vaesus, sotsiaalne lõhestatus ja hariduse puudumine (Newman 2006). Ressursside puudumine segatuna väljavaadete puudumisega, valikute ja austuse puudumisega loovad olukorra, mis aitab terrorismil levida. Riigid, kus puudub võimalus haridusele ja kus kerkib esile suur töötuse protsent on terrorismiga tihedamalt seotud kui need riigid, kus majandus on heal järjel ning töötuse osakaal ühiskonnas on madal ning noored omavad võimalust end harida ning arendada. Probleemid riikides kerkivad autori arvates esile valitsuse suutmatusest juhtida majandust efektiivselt ning jätkusuutlikult, arvestades elanikkonna vajadusi ning probleeme. Terrorirühmitused kasutavad ülimalt vaesust, inimõiguste puudumist, põhiseadusliku valitsuse, kollektiivset frustratsiooni ja sotsiaalset tõrjutust selleks, et saavutada oma strateegiad. Esmapilgul võib tavapärasele kõrvaltvaatajale tunduda, et vaesus on terrorismi levikus ja arengus üks tähtsaid rolli mängivaid faktoreid. Vaesus tähendab sageli nõrka ja suutmatut valitsust või läbikukkunud riiklikku süsteemi, mis kõik soodustab fanatismi. Sellised vaesed ja vähesuutlikud riigid, kus haridustase on madal ning puuduvad võimalused teostada kontrolli organisatsioonide ja rühmituste tegevuse üle riigis, on kasvulavadeks terroristlike organisatsioonide tekkele. Sellised keskkonnad on tänapäeval Afganistan, Sudaan, Pakistan, Somaalia, Gruusia, Jeemen ja Alžeeria. Terrorismi levikuks on sobiv pinnas ühiskondades, mis kannatavad suure poliitilise, majandusliku, sotsiaalse, etnilise, usulise ja muu diskrimineerimise ning demokraatia ja inimõiguste puudumise all. Vastupidiselt uurimustele, mis toovad välja vaesuse ja terrorismi omavahelise seose on oma uurimustes Krueger ja Maleckova välja toonud faktid, millele tuginedes ei ole vaesusel terrorismiga mingisugust sidet. Vaesus ja haridus ei mängi vägivaldsetes rünnakutes mingisugust rolli. Võimsad terroristlikud rühmitused vajavad vastupidiselt tarkasid ning rahastatud isikuid, toimimaks kõrgel ja kaasaegsel tasemel. Autor nõustub osaliselt antud väitega. Tänapäeva terroristlikud rühmitused, tuues näitena välja ISIS rühmituse, värbavad oma ridadesse erineva tausta ja haridusega inimesi. Lihtsõdurite armeed on moodustatud vaestest ning sageli harimatutest kodanikest, kelle hulka kuuluvad ka paljud

hariduseta ning noored lapsed. Juhtfiguurid, kes juhivad operatsioone ning on hierarhia tipus on vastupidiselt aga edukad, kõrgelt haritud ning sageli ka väga jõukad. Autori arvates on siinkohal tähtis mõista, et relvadena kasutatakse mõlemaid osapooli.

Huvitava teorianana on välja tulnud Berrebi ja Oswald, kes väidavad, et looduskatastroofid võivad mängida samuti suurt rolli terrorismi levikus. Näitena tuuakse välja 2010. aasta Pakistani üleujutused, mis nõrgendasid riigis valitsust ja majandust ning löid olukorra, kus terroristlikud rühmitused nagu Taliban, said kriisiolukorras tegutseda vabamalt (Asianews...). Autor tahaks siinkohal tuua paralleeli üleüldise riikliku madalseisu ja segadusega riigis. Siinkohal toob autor välja Iraagi, mida USA valitsusväed ründasid 2003. aastal Iraaki, eesmärgiga eemaldada Sadam Hussein ning peatada Hussein toetus terrorismile ning vabastada Iraagi rahvas. Järgnevatel aastatel destabiliseeriti Iraak ning nõrgendatud seisus valitsuse käe all said terroristlikud organisatsioonid jõudu ja vabadust toimetamiseks. Teise näitena tooks autor välja Süüria 2011. aastal president Bassar-al-Assadi vastu korraldatud meeleavalduse ning sealt järgnenud kodusõja. Destabiliseeritud olukord riigis lõi ideaalse kasvuplatvormi ISIS terroriorganisatsiooni tekkeks ning arenguks.

4.2. Poliitilised faktorid

Poliitiliste faktoritena toob autor välja valitsuse repressioonid, mis võivad viia terrorismi tekkeni. Repressioonide mõõdupuuks saab siinkohal võtta poliitilised õigused ja isikuvabaduse (Berrebi, Ostwald 2011). Riigid, mis nõrgendavad oma elanikkonda läbi repressioonide ja võtavad nendelt inimestelt isikuvabaduse, kannavad endas suuremal määral terrorismi, kui need, kes väärtustavad isikuvabadust. Isikuõiguste mittejärgimine, mille alla saab lugeda näiteks inimeste riigist väljaajamise ning alandamise, toovad endaga kaasa rahulolematuse ja viha riigi enda vastu (Newman 2006). Olulist rolli riigis elavate inimeste heaolu tagamiseks mängib siinkohal riigis viljeletav poliitika ning suutlikkus pakkuda oma rahvale ja elanikkonnale ressursse, mis on vajalikud normaalseks jätkusuutlikuks elutalituseks. Nende alla kuuluvad haiglad, meditsiiniline toetus, töökohad ning hariduse pakkumine. Kui need ressursid elanikelt ära võtta, tekitab see rahulolematust, suutmatust elus hakkama saada ning harimatud ning tervisehädadega võitlevatele inimrühmad muutuvad seeläbi kergeks sihtmärgiks terroristlikele rühmitustele, kes pakuvad peavarju, tööd, väljaõpet ning tuge. Terroristlikud

rühmitused teevad tasa selle, mis jääb riiklikul tasandil valitsuse puudujäägiks ja tegemata tööks. Nendesse inimestesse sisendatakse aja jooksul vaenu ja viha riigi vastu, mis jättis nad unarusse. Psühholoogilise kihutusmeetodi toel õhutatakse neid inimesi osalema terroristlikes aktsioonides ning sageli viiakse nad seisundisse, mis ajendab inimesi enesetapurünnakutele.

Populatsioon ning selle kiirel ja kohati lausa plahvataval kasvul on samuti oluline roll terrorismi levikul ja jõulisel kasvul. Rahvastiku jõulise kasvu tulemusena tekib palju inimesi, kes ei ole antud keskkonnas oma eluga rahul ning neil puudub ligipääs elementaarsetele eluks vajaminevatele hüvedele (Simon 2003, 18-24). Demograafiline plahvatus võib kaasa tuua suurel hulgal harimatuid ja töötuid noori mehi, keda on kerge rühmitustesse kaasata ja rakendada neid sooritama erinevaid poliitiliselt ajendatud tegusid. Terroristlike organisatsioonide juhtidel on kerge värvata inimesi, keda iseloomustavad alla-surutus, hirm, alandus, lootusetus ja tulevikuväljavaadete puudumine.

Inimestel, kellel puudub võimalus näha oma tulevikus positiivseid väljavaateid, on aldid alluma võõrale tahtele ning otsima läbi selle nn paremat tulevikku. Nad on kogenud elus alandust, vaesust ning sageli vihkavat käitumist enda suhtes. Sellises olukorras saavad nad ühtäkki enda kätte võimu ja võimaluse maksta kätte enda kannatuste eest. Esineb inimrühmi kelle reaalsustaju on kadunud ning keda sunnitakse usulistel kaalutlustel sooritama vägivaldseid akte. Sellistest inimestest saavad usule vannutatud märtrid ehk enesetaputerroristid, Viimased näited sellistest terroristidest saab välja tuua Belgia lennujaama ja metroojaama terroriaktides.

4.3.Sotsiaalsed faktorid

Religioon on oluline sotsiaalne aspekt, mida tuleb arvesse võtta, käsitledes terrorismi. Modernne terrorism on viimasel ajal ilmutanud religioosse ekstremismi kasvu, vägivalda kasutus on intensiivistunud ning globaalne haare on laienenud (Martin 2010). Inimesed, kes esindavad religioosset terrorismi, teevad seda kõrgemas usus, teadvustades endale, et nende teod andestatakse neile ning neid ootab ees parem elu teispoolsuses (Martin 2010). Kõige levinumaks ekstremistlikuks liikumiseks on tänapäeval kasvanud radikaalne islamism (Martin 2010).

Modernse terrorismi fenomeni on uuritud lähtudes kahest erinevast vaatest. Esimene neist on psühholoogiline-sotsioloogiline ning teine poliitiline-ratsionaalne vaade. Terrorismi psühholoogiline mõju avaldub koheses hirmu ja ärevuse tekitamises ning poliitilised mõjud avalduvad pigem tulevikku silmas pidades. Psühholoogilisest seisukohast vaadates saab välja tuua terroristide käitumises järgmisi tunnusoone: paranoia, antisotsiaalsus, nartsissism, empaatia puudumine. (Post 1998, viidatud Victoroff 2005)

Nendele ühistele tunnusoontele vaatamata ei ole terroristide psühholoogilisi profiile uurides ja analüüsides tekkinud ühist mustrit (Crenshaw, 2011). Psühholoogiline-sotsioloogiline uurimus käsitleb terrorismi puhul üksikindiviidide kui ka rühmituste ja gruppide sees tekkinud psüühilisi käitumisjooni, mis eelnevalt välja toodud tunnusoonte põhjal võivad olla põhilised terrorismi soosivad tegurid. Teisest küljest uurivad poliitilis-ratsionaalsed koolkonnad terrorismi tekkepõhjuseid ning lähtuvad sealjuures ratsionaal-poliitilistest seisukohtadest. Terrorism on ratsionaalne meetod, saavutamaks poliitilisi eesmärke (Crenshaw 2000, Hoffman 1998). Terrorism on poliitiliste eesmärkide saavutamiseks väga efektiivne võimalus. Terroristideks osutuvad sageli väga intellektuaalsed individuaalid, kelle jaoks terrorism on ääretult mõistuspärane ja ratsionaalne valik, saavutamaks oma eesmärke (Hoffmann, 1998).

5. ISLAM

„Ei ole teist Jumalat peale Jumala (Allah) ja Muhammad on viimane Jumala käskjalg“

Koraan õpetab Moslemeid võitlema uskumatute vastu ning pidama Püha Sõda. Koraan õpetab elama islamiusu järgi ning õpetab uskuma ühte Jumalat –Allahit. On oluline mõista islamit ja aru saada selle ideoloogiast ning seda eriti just tänapäeva maailmas, kus islam on Lääneriikide usutluste kohaselt saanud suurimaks vaenlaseks demokraatiale ja Lääne maailmavaadetele.

Islam on alistumine Allahi tahtele, sõnast aslama, mis tähendab allutab end. Islam on üks maailmareligioonidest ning üks Aabrahami religioosset traditsioonist. Tänapäevaks arvatakse maailmas elavat 1,4 miljardit islami järgijat (muslimit ehk moslemit) ja see arv kasvab jõudsalt: islam on kõige kiiremini kasvav religioon tänapäeva maailmas. Kesksel usuorganisatsiooni islamil ei ole, toimivad traditsioonitruudus, autoriteedid ja vaimuliku hariduse süsteem.

Koraanist tulenevalt on islam universaalne religioon, mis on alandlik kõikidele inimestele (Koraan 21:107). Islam on rahu religioon. Islam on rohkem kui teoloogia süsteem. Ta on terviklik tsivilisatsioon. See peegeldab endas üheaegselt kaastunnet, alandlikkust, tolerantsi ja armastust. See peegeldab eneses pühendumust Jumalale. Islam kannab endas rahu (Esposito 2007 viidatud Gillum 2010). Prohvet Muhammad kutsus kõiki rahvaid ülesse järgima neid ühiseid ja ühtsustavaid tunnuseid. Islam levis üle maailma hetkest, kui Araabia, Aafrika, Euroopa ja Aasia inimesed hakkasid tunnustama ja järgima islami tsivilisatsiooni ja kultuuri. Islam on toonud paljudele inimestele heaolu ja õitsengu. Islam on alates oma sünnist Araabias üle 1400 aasta tagasi jõudsalt levinud ja jätnud läbi ajaloo märke kunsti ja teadusse ning mõjutanud maailma globaliseerumist, alustades muutustega majanduses, teaduses ja tehnoloogias ning jättes sügava jälje ka poliitikasse, meediasse, kultuuri ja ümbritsevasse keskkonda. Enamus islamiusulistest ei platseeru islami kodumaal vaid hoopiski Indoneesias, Indias ja Pakistanis. Lähis-idast erinevalt on nendes maades palju haritum ja arenenum islamiusku järgiv kogukond. Siiski ei sekku islam maailma globaliseerumisse ainuüksi

rahumeelse usu praktiseerimisega ning islami kui religiooni juurutamisega Lääne ühiskonda vaid esitleb end sageli läbi militaarsete aktide, mis omakorda toovad esile vastasseisu nende suurima vaenlase – Läänega. Sarnane vastasseis kerkib esile ning võitleb Läänemaailma majanduse ja militaarsusega kõige ebainimlikumal moel – rakendades oma maailmavaadete mõistmiseks vägivalda, mida Lääne ühiskond käsitleb terrorismina. Autori arvab siinkohal, et terrorism ei ole islamimaailmas ja moslemite endi hulgas tervitatav. Terrorism ei ole ega saa kunagi osaks islami õpetustest.

Islam on pikaajalise ajalooga religioon, mille aluseks on Püha Koraan. Koraani peatükid ehk niinimetatud suurad on jagatud kahte ossa. Esimene neist moodustab Meka perioodi, mille pikkuseks on 12 aastat ning ajajärk aastatel 610-622 ning teine periood on Mediina, koosnedes 10-aastasest perioodist aastatel 622-632. Esimest perioodi iseloomustab mõõdukus, sallivus ja pluralism. Teist perioodi Mediinat iseloomustab aga poliitika, sõja ja jõukasutuse osakaal. Kui Meka periood on pigem islami modernne osa, siis Mediina perioodil saab märksõnana välja tuua jõu kasutamist. Sellise jõu kasutuse all saab islamismi tunnusena välja tuua soovi vallutada maailma ja taastada Kalifaat, mida võib pidada kõige pikaajalisemaks institutsiooniks maailma ajaloos, kestvusega aastast 632 kuni aastani 1924. Kalifaadi taastamisel on oluliseks suunaks islamimaailmas ühtse ja ühise religiooni loomine, mis valitseks maailma tervikuna. Selline jõuline püüdlus võib paljudele tunduda utoopilisena, kuid tänapäeva maailmas on see piisavaks argumendiks ja edasitõukavaks jõuks, ohverdamaks enda elu millegi püha nimel. See ei ole naasmine minevikku vaid jõuline püüdlus muuta tulevikku. Hannah Arendt on oma uurimustes toonud välja aspektid, mis iseloomustavad terrorismi säärasel moel „Terrorism on totalitaarse valitsuse põhiolemus. Au monarhias, vooruslikkus vabariikluses, hirm türannias“. (Arendt 1966 viidatud Mozzafari 2007)

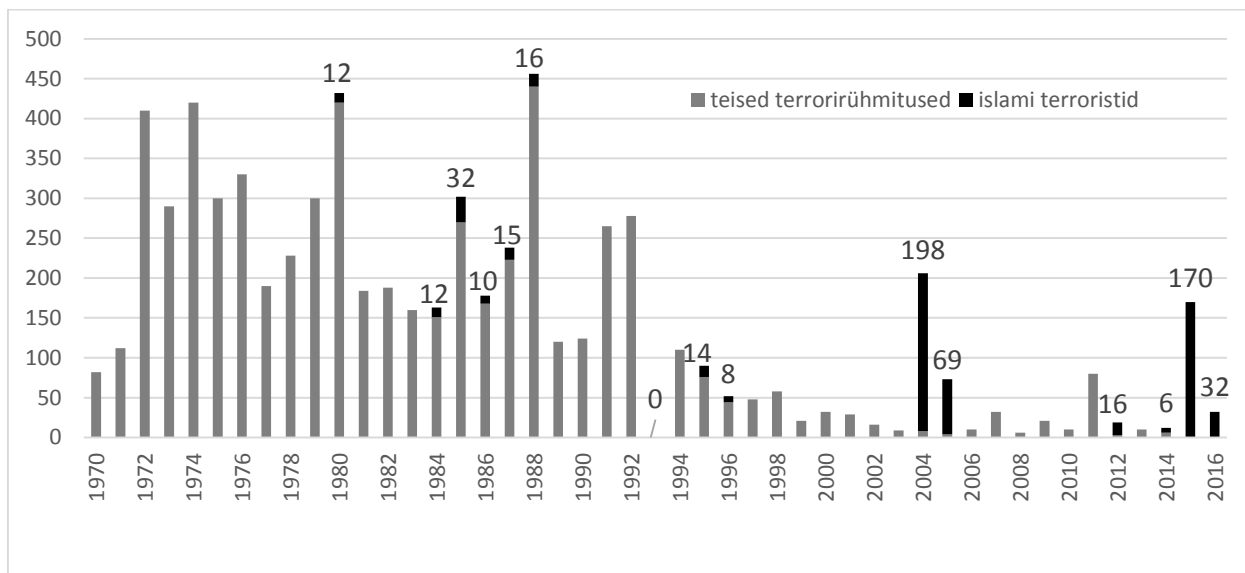
Kuigi moslemite usu järgi on üks ja ainus islam, siis ometigi jagunetakse peale prohvet Muhammadi surma kahte suurimasse leeri. Sunniidid moodustavad 85 % maailma moslemitest ning Shiidid omakorda järelejäänud 15 %. Islamiusus esineb väga suuri kultuurierinevusi alates Põhja-Aafrikast kuni Lõuna-Aasiani ning samuti Euroopas ja Ameerikas. (Esposito 2002) Islami tagasihoidlikkus Läänemaailma areneva modernismiga võrreldes, paistab iga päevaga aina rohkem silma. Autori arvates surub Läänemaailm sageli peale uuenduslikku ja moderniseeritud ajaga kaasatulevat eluviisi ning uskumusi. Lääne eeskujudele peavad järgnema paljuski kõik teised. See ongi tänapäeva islamimaailma suurim murekoht. Alates 19. sajandist on moslemite kogukonnad võidelnud asjaoluga, et nende religioosus ei sobitu kokku eel-

modernistlikku maailmakorra uute nõudmistega, mis hõlmavad endas religiooni ennast, poliitikat, majandust ja sotsiaalseid nõudmisi. Siinkohal ei ole kõneaineks ainuüksi islami sulandumine maailmapildis toimuvatele muudatustele ja arengule, vaid pigem otsene Läänemaailma mõjuvõimu pealesurumine teistele usuliikidele ja eelkõige islamile endale. Terav vastasseis islami ja Lääne maailmavaadetes on autori arvates viinud sügava lõhestumiseni, mis omakorda on toonud kaasa terrorilainete hoogustumise Ameerika Ühendriikides ning Euroopa südames. Islami konstitutsioonid ja süsteem on sarnane liberalismi ja kommunismiga, omades omalaadset lähenemist ja doktriini poliitilises ja sotsiaalses õiguses. Islami universaalsus ja võimas levik üle kogu maailma, väljudes Lähis-Ida piiridest on pannud Läänemaailma ja Venemaa sügavalt muretsema. Islam on surumas end välja oma piiridest ning laienemas Kesk-Aasiasse, kergitades esile Türgi, Iraani ja Pakistani ning pead on tõstmas ka Saudi Araabia. Islam on ohustamas demokraatiat (Denison 2009). Siinkohal on autor seisukohal, et islam tervikuna ei ohusta demokraatiat. Ohuallikana peab silmas pidama terroristlike rühmitusi. Taliban, al-Qaeda, Hamas ja nüüd ka viimase aja kõige võimsam ja sõjardlikum rühmitus ISIS. Kui inimene on elus tõsimeeli hakanud moslemiks ja võtnud omaks usu, siis teda on raske liigitada terroristiks. Terroristid astuvad üle usust, kohandades usku enda tõekspidamiste järgi ning moonutades Koraani enda tõdemuste järgi. Kui New Yorgi ja Washingtoni rünnakud olid rünnakud Lääne tsivilisatsiooni vastu, siis miks ei võiks moslemid pidada rünnakut Afganistani vastu rünnakuks islami vastu?

Kui rahumeelse islamimaailma esindajad ja praktiseerijad on käimas läbirääkimiste ja kohandumiste rada, siis vastupidiselt nendele kasutab antud lõhestumist Lääne ja islamimaailma vahel kurjasti ära osapool, keda saame liigitada terroristlike rühmituste alla. Situatsiooni pingestumine on meid toonud olukorrani, kus sekularistid ja islami modernistid on asendumas religioosete konservatistidega ja fundamentalistidega, kes peavad end kõige pühamateks islamistideks ning teavad täpselt, millist rolli islam tänapäeva maailmas etendama peab.

Selleks, et mõista ja teha vahet terroristlikel ühendustel ning inimestel, kes elavad igapäevast ja tavapärast elu ning pühenduvad end tööle, perele ja usule, on tarvis mõista islamit ennast tervikuna ning osaliselt mõista ka koraani. On oluline mõista, et islam kannab endas rahu, turvatunnet ning alandlikkust. Inimene, kes praktiseerib islamit, on moslem, kes on pühendanud oma elu Jumala teenimisele. Kõik need usklikud inimesed usuvad Allahit. Vaadates usklike koguarvu, saab kahtlemata öelda, et islam on ühtsuse religioon.

Autor peab vajalikuks antud töös islami käsitlemist ja seost terrorismiga. Autori arvates on usulistel põhjustel toime pandud terroriaktide osakaal Euroopas ilmutamas kasvamise märke (joonis 4).



Joonis 4. Terrorismi tagajärjel hukkunud isikute arv Lääne-Euroopas aastatel 1970-2016. Allikas: (Global terrorism database 1970-2016)

Sellest tulenevalt on oluline aru saada islami terrorismi olemusest ning samuti sellest, kui vähesel või suurel määral saab islami terrorismi alla liigitatud tegusid seostada islamiga. Lääneriigid soovivad levitada heauskselt oma arusaama demokraatiast, inimeste vabadusest ja moraalist. Islamiusklikud omakorda ei seosta seda alati võitlusega konservatiivsuse ja progressiivsuse vahel, vaid sooviga Allahi öeldut ümber lükata ja islamit rünnata (Luik 2006). Sellest tulenevalt võib öelda, et nii seisavadki piirkonna tugevalt religioossed ja konservatiivsed ühiskonnad täna ootamatult vastastikku moderniseeruva maailmaga. See maailm surub tugevalt ja kiirelt peale käitumismudeleid, mis on traditsioonilisele islamiühiskonnale vastuvõetamatud ja ohustavad religiooni fundamentalistide hinnangul islami alustugesid. (Luik 2006). End ohustatuna tundvad fundamentalistid on kasutamas islami usu ja alustugede kaitsena rünnakuid Lääne ja Euroopa vastu, pidades sellist laadi võitlust džihaadiks, millest kõneleb koraan. Järgnevas peatükis keskendub autor Lääne ja islami suhetele.

6. LÄÄNE JA ISLAMI SUHTED

Ajalooliselt kujunes välja olukord, kus islami kultuur aastatel 800-1100 elas rohkuses ja rikkuses, samaaegselt kui Euroopa oli madalseisus. Moslemid elasid samaväärselt, kui mitte ületades jõukuselt Kreeka-Rooma tsivilisatsiooni. Eurooplased elasid aga pool-barbaarses feodalistlikus režiimis, olles ära lõigatud luksusest ning mugavustest. Ajapikku hakkas Euroopa võtma eeskujuna Moslemitest ning Araabia kultuurist. Lääne poliitiline süsteem ja põhimõtted on rajatud diplomaatialele ja seadusele. Selline kord hoiab inimesi türannia ja diktatuuri eest ning sellise korra loomise ja kujundamise eest võlgneb Euroopa tänu islamile. Kui kristluse ja islami vahel valitseb sageli mõistmatust poliitikas ja majanduses ning uskumustes ja religioonis, siis teisalt jagatakse neid vaateid ning õpitakse teineteiselt. Kui vaated ei sobitu, kerkivad esile tänapäeva karistusmeetodid, milleks on militaarjõu kasutamise meetodid, allutamaks ühte või teist poolt oma tahte ja uskumustele ning tõekspidamistele. Allutada saavad aga suured ning võimsad riigid. Maailma võimsaima sõjalise jõu moodustavad 4 riiki : 1) Ameerika Ühendriigid, 2) Hiina 3) Saudi Araabia 4) Venemaa.

Kui vaadata ajaloolist maailmakorda, siis on esinenud maailma allutamise katseid ning püüdlusi allutada enda tahte ja kehtestada enda riigi mõjuvõim. Euroopa Imperialism ja Kolonisatsioon, vallutamaks kogu Euroopat on üks näide.

Siinkohal tooks autor välja Venemaa tegutsemise 21. sajandil, mille käigus on seatud ohtu kogu Euroopa ja maailma julgeolek ning samuti Ameerika Ühendriikide mõjuvõimas kontroll ja „suure venna“ roll maailmas. Venemaa ning Ameerika Ühendriigid on alates Külmast Sõjast jõuliselt sekkunud Lähis-ida riikide poliitikasse. Palestiina, Iisrael, Afganistan, Iraak ja Süüria on jõuga allutatud kahe suurriigi tahte. Selline invasioon ei ole jäänud vastusetu. Seda vastust kategoriseerime me tänapäeval autori arvates terrorismina ning saame eristada fundamentalistlike äärmusrühmitusi. Nüüdisaegse islami kriis seisnebki eelkõige keskaegse edu ja tänapäeva viletsuse kontrastis. Üle poole vaesuse piirist allpool elavaist maailma elanikest on islami usku. Poliitiline ebastabiilsus, nõrk majandusareng ja korrupsiooni

kõrge tase, lühike eluiga ja madal haridustase iseloomustab enamikku islami riike. Mainitu tagajärjel on islami maailmas eriti teravaks muutunud sisemise kurnatuse ja jõuetuse tunne ning üha selgemini tajutav väline interventsioon. Osalt kirjeldatud tegevuse tagajärjel, hakkaski maailmas esile kerkima uus jõud, mis on siiani kõrgeim religioosse terrorismi vorm - islami äärmuslik fundamentalism

Rääkides Lääneriikide sõjast terrorismile saame me enamjaolt rääkida Ameerika Ühendriikidest ning Lähis-Idast. Terrorismi ja islami vahele tõmmatakse autori arvates väga sageli võrdusmärki. Sõda terrorismiga on sõda islamiga. (Brown 2001) Selline üldistus on autori arvates ebamäärane ning sageli suurel määral Läänemaailma enda tekitatud, pannes inimesi uskuma islami verejanulisusesse ning vihasse Lääne enda vastu ning külvates sellisel moel veelgi rohkem ebastabiilsust ja seades löögi alla maailma globaliseerumist. Lääs, olles mõjutatud kristlastest vallutajatest on läbi ajaloo portreeterinud džihaadi kui islami sõda uskumatute vastu. Ometigi on džihaad moslemi sisemine võitlus saamaks paremaks inimeseks, arendamaks end ning aitamaks kogukonda tervikuna. (Rashid 2001) Džihaad on mitmetähenduslik nähtus, mida on kasutatud pikalt terve islami ajaloo vältel ning mis on saanud tähtsaks osaks moslemite tänapäeva elust. Džihaadiga liitumine aitab moslemitel reformida islamit. Siinkohal on väga tähtis aru saada ja laiemalt mõista džihaadi tegelikku olemust ning mitte võtta seda maailmas laialdaselt levitatud „püha sõjana läänemaailma vastu“ vaid pigem kannatustena ja püüdlustena muuta ja kujundada islamit ning kaitsta islami algupäraseid juuri, mis loodi ja kinnitati Muhammadi ajastul. See on väga oluline religioosne printsiip. Terrorismiga võitlevad riigid on põrkumas olukorraga, kus nad on suutmatud defineerida terrorismi ning terroriste eraldi, kasutades sageli üldistavaid mudeleid ning rikkudes seejuures ise nende endi poolt kehtestatud norme kaitsele ja inimõigustele (Wilkinson 2006).

Oma uurimustes on autor jõudnud seisukohale, et murrangulise muutuse islamimaailma ja Lääne ning, eriti just Ameerika Ühendriikide näol, tõi kaasa 2001. aasta, kui kaaperdati lennukeid ning rünnati nende abil Pentagoni, kaksiktorne ja sooviti tabada ka Valget Maja. Kaksiktornide kokkuvarisemine tõi kaasa kiire muutuse Läänemaailma suhtumises islamimaailma ning autori arvates hoogustas see samuti ka islamifoobiat. Moslemite diskrimineerimise ja tagakiusamise põhjustena saab siinkohal välja tuua islamifoobsed hoiakud ning ksenofoobse viha ja vimma, mis on omavahel sageli tihedalt seotud. Väga suur roll on siinkohal meedial, mis tahab kujundada ja luua tervikliku pildi, viies selle massidesse. Kui objektiivne ja usutav see pilt on, sõltub kahjuks aga väga paljuski ajakirjanike enda nägemustest

ning materjalidest, mida neile sageli info levitamiseks ette söödetakse ning levitatakse. Kui George H.W.Bushi ja Clintoni administratsioonid on olnud autori arvates moslemite ja islami suhtes sallivamal seisukohal, siis president Georg W.Bushi administratsioon käivitas peale 9/11 sündmusi Ameerika Ühendriikides vägagi militaarse ja sõjalise laine. Jõulist meelestatust riikide nagu Süüria, Iraagi, Iraani ja Afganistani ning Hamasi ja Hezbolla terroristrühmituste vastu presenteeris president Bush kui „algavat sõda terrorismi vastu“ 2002. aasta 29. jaanuari USA kongressil pidas president Bush vihase ja ärgitava kõne, kutsudes üles võitma sõda terroristide vastu ja toomaks päevavalgele Hezbolla võitlejaid, kes on peitnud end suurlinnadesse. (Hirst 2010) „Sõda Terrorismiga“ algas 2001. aasta oktoobris rünnakutega Afganistanile, hävitamaks Osama Bin Ladeni juhitud terroristlikku rühmitust al-Qaeda, kes võttis enesele vastutuse Ameerika Ühendriikides 11. septembril 2001. aastal aset leidnud terroristrünnakute eest. USA võimas ja sõjaline invasioon ei piirdunud vaid Afganistaniga vaid jätkus 2003. aastal Iraagi vallutamisega ning Saddam Hussein režiimi ja diktatuuri lagundamisega. President Bush algatas vahendeid valimata sõja kogu Islamimaailma vastu. President Bushi administratsiooni poolt vastu võetud jõulised käigud mõjutasid mitte ainult Lähis-Ida ja Ameerika Ühendriike vaid laias laastus ka kogu Euroopat ja Lääne ühiskonda tervikuna. Moslemite kogukonnad Euroopas ja Läänemaailmas võitlevad päev päevalt selle nimel, et sulanduda ja ühilduda Läänemaailmaga ning elada viisil, kus Läänemaailm aktsepteerib moslemite tegemisi ja usku ning moslemid omakorda aktsepteerivad läänemaailma kristlust. Alates 9/11 sündmustest tulenevalt muutusid senised ponnistused pea olematuteks. Moslemite ja Euroopa suhted nõrgenesid ning islami ja moslemite integratsioon Euroopa sotsiaalsesse, kultuurilisse ja poliitilisse kogukonda nurjus. Maailma poliitiline kord oli läbi tegemas tõsiseid muutuseid. Lähtudes Ameerika Ühendriikide jõulisest pealetungist jäi mulje, et uus vallutussõda islami vastu võib tõeks saada.

7. MEEDIA MÕJU USKUMUSTELE ISLAMIST JA TERRORISMIST

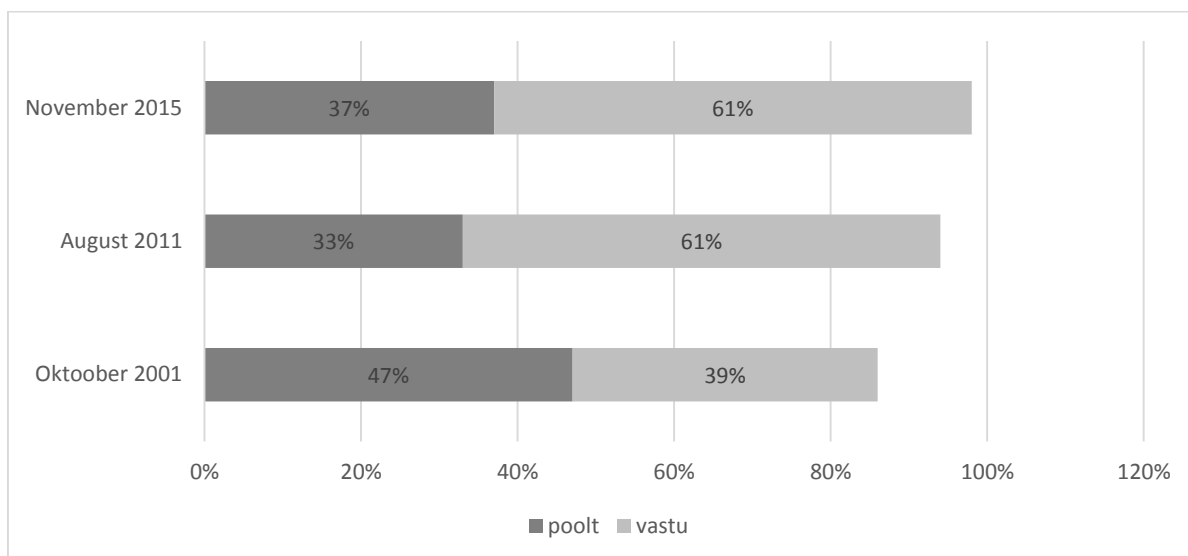
Autor on oma töös käsitlenud terrorismi defineerimise raskust ning seda, kuidas ja mis vahenditega riigid peaksid terroriste tavakodanikest eristama ning nende vastu võitlema. Võitluses terrorismiga on tähtis ja oluline aspekt mõistmaks, kes täpselt on sinu vaenlane ning milliste vahenditega tohib tema vastu võidelda, vigastamata ning puutumata rahumeelseid tsiviilisikuid ning asjasse mittesegatud inimesi. Lähtudes Lääne poliitilisest seisukohast, mis on maalinud üldistava pildi moslemist, kui ohust Läänemaailma demokraatlusele ja vabadusele, on raske järgida eelpool kirjeldatud joont. Loodud on pilt, kus moslemeid kirjeldatakse kui terrorismi, džihadismi, fanaatilise islamismi, fundamentalismi ja suisa fašismi viljelejatena. Selliste nägemuste alusel on tekkinud islamifoobia, mida saab kirjeldada kui hirmu moslemite ja islami suhtes. (Gingrich 2005) Kui võtta arvesse Ameerika filosoofi Walter Laqueuri, siis tuleks islamifoobiat käsitleda pigem kui „terrorifoobiat“ – hirmu terrori ees. (Laqueur 2009) Seda põhjendab Laqueur asjaoluga, et suurema osa maailmas toimepandud terroriaktidest panevad toime moslemid. Terrorit saab defineerida siinkohal aga poliitilise teona, mis on enamjaolt toime pandud organiseeritud rühmituse või grupi poolt, kelle eesmärk on tekitada surmavaid vigastusi või hirmu inimestes, keda ei saa pidada sõjalistesse rühmitustesse kuuluvateks. Islamist on saanud hirmu keskus. Moslemeid kujutatakse enamuses Lääne väljaannetes ja meediakajastustes kui eksootilisi vaenlasi – despootlike, antidemokraatlikke ja terroristlikena. Ameerika Ühendriikide poliitiliseks ja sõjaliseks eesmärgiks 2001. aasta rünnakute järel Ühendriikide vastu sai islamivastane kampaania, mida Ameerika Ühendriigid nimetasid kampaaniaks võitluses terrorismiga. Lääne meediaekspert Denis McQuail kirjeldas tabavalt olukorda, kus kanalid, mis kannavad ühte ja sama kampaania sõnumit, omavad suuremat tõenäosust mõjuda laialdasele auditooriumile (McQuail 1979). Kui jätta kõrvale 2001. aasta terrorirünnakutest tingitud viha islami vastu, siis saab autori arvates juba Külma Sõja lõpuga täheldada islamivastaste liikumiste hoogustumist. Lääne silmis iseloomustavad

praegust ajajärku, milles elame enesetapurünnakud ja niinimetatud surma kultuur (Asad 2007). Siinkohal kinnitab Asad veel, et kogu uurimustöö mõistmaks islami terrorismi on juba algselt ebakorrektselt ülesse ehitatud ning rajatud vääratele arusaamadele (Asad 2007). Autor nõustub siinkohal asjaoluga, et Ameerika Ühendriikide suunitlused selgitamaks islami terrorismi laialdasele üldsusele on liialt üheti mõistetavad ja kalduvad sageli vägagi islamofobilisse maailma, kus ideoloogia, mis uurib ja käsitleb võitlust vägivaldse poliitilise islamiga on sageli pandud ühte „patta“ võitlusega islami vastu tervikuna. Üheks kriitikuks on osutunud Dan Diner, kes on oma töödes kritiseerinud araablasi ning kirjeldanud araablasi ja moslemeid kui rahvust, kes ei pürgi innovaatilisuse suunas. Siinkohal usub autor, et Diner on ignoreerib fakti, mille alusel saab väita, et araablased on panustanud suuresti erinevatesse innovaatilistesse lähenemistesse kultuuriruumis ja teaduslikus maailmas läbi terve Lääne tsivilisatsiooni Pimeda keskaja. Ilma moslemite panuseta ei oleks Läänemaailmas olnud õitsengut renessansi ajastul (Lyons 2010). Me teame Muhammadist läbi ajaloo palju rohkem, kui me teame Jeesusest (Goldschmidt 1999 viidatud Gillum 2010). Kreeka ja Rooma kirjandusest leidub hulganisti tõlkeid Kuldsest Moslemite Impeeriumi ajast, mis aitasid Euroopal õppida ja areneda. Need kirjutised õpetasid meid Eurooplasi ja harisid meid valdkondades nagu meditsiin, poliitika ja ühiskond.

Mõistmaks meedia toimimismudelit, tuleb suuta ette kujutada keskpärast Lääne inimest, kes omab juurdepääsu meediakanalitele nagu raadio, televisioon ning kasutab internetti ja loeb teatmeteoseid. Sedasorti inimene omab laialdast võimalust tarbida nendest kanalitest tulevat informatsiooni ning selle informatsiooni alusel saab inimene kujundada enda seisukoha A või B teema kohta. Kui inimene huvitub süviti teemast, siis kasutab ta oma avatud võimalusi täpsustamaks A või B teema põhiolemust, erinevaid vaateid ning seisukohti ning ei kiirusta võtma hoiakuid pelgalt massimeedias levitatud informatsiooni alusel. Autor arvab, et praegusel ajahetkel tarbivad inimesed tohutult massimeediat ning ajapuuduses ja huvipuuduses süveneda A või B teemasse, võetakse väga kergesti omaks massimeedia poolt kujundatud ja loodud seisukohad. Buchanan ja Caldwell on oma töödes esile toonud märkused, mis kirjeldavad moslemeid, kui immigrante Euroopa ja Lääne ühiskonnas. Nende siiras soov säilitada islami kultuuri juured Euroopas ei lase neil endil integreeruda siinsesse ühiskonda. (Buchanan 2002, Caldwell 2009). Ajal, mil Euroopa valitsused keelduvad tõmbamast võrdusmärki islami ja terrorismi vahele, on terroristid muutunud kriitika suhtes immuunseks (Caldwell 2009). Caldwell on seisukohal, et terrorism on tihedalt seotud islamiga. Siinkohal on raske tunnistada

Caldwelli uskumust, mis väidab, et terrorism ja islam on lahutamatud. Samuti on raske nõustuda seisukohaga justkui viiks demokraatia puudumine moslemite maailmas meid islami terrorismi tekke põhituumani. Islami ja terrorismi vahele võrdusmärgi tõmbamine on autori jaoks liialt üldistav ja läheb lahku autori enda arvamusega. Autor usub, et terroristid, kes sooritavad erinevaid Lääne ühiskonna vastu suunatud vägivaldseid rünnakuid, juhivad Koraanist ning peavad end islamiusklikkeks, kuid samas eristuvad, astudes üle Koraani enda ettekirjutustest, mis ei aktsepteeri vägivalda kasutamist. Koraani õpetuste järgi on oluline saavutada tasakaal võitluses vaenlasega ja rahu sobitamise vahel (Koraan 61:4). Autor peab vägivalda kasutavaid terroristlikke rühmitusi radikaliseerunud islamistideks. Islamistlik radikalism on eriline, tolereerimatu ning agressiivne fenomen, mida saab kirjeldada teoloogilisest vaatepunktist. Radikaliseeruvad inimesed, kes on introverdid, isoleeritud ja frustreeritud „taassünni“ läbi teinud moslemid. Neid on mentaalsel tasemel manipuleeritud ning nad on ühendanud oma jõud, eraldudes islami kogukonnast ehk Ummast. Nad on leidnud elus mõtte, koha ajaloos ning liitunud Püha Sõja džihaadiga, võitlemaks nende ja Jumala vaenlastega. Märtrisurm on nende jaoks püha ja ülim premeeritus nende teel paradiisi. (Taarnby 2005) Džihaadi saab pidada püha sõjaks kõigevägevama nimel. Vastandudes täielikult sellele kirjeldusele, saame me välja lugeda mitmetest meediaväljaannetest pealkirju, kus džihaadi peetakse Pühaks sõjaks, mille käigus moslemid tapavad süütuid mitteusklikke inimesi. Tänapäeva Läänemaailm, piiritletud arusaamaga islami ajaloost on autori arvates kunstlikult tekitanud endale uue vaenlase, keda inimesed, kes süübibivad sügavamalt probleemi olemusse, saavad kirjeldada kui radikaliseerunud islamiste ning teine pool, kes usub ja järgib sageli väga pealiskaudseid fakte levitavaid massimeediakanaleid, nimetab neid üldistavalt moslemiteks või islamiusulisteks. Ameerika Ühendriikides läbi viidud uuringu näitel on näha Ameerika enda kodanike suhtumist islamisse ning Ameerika pinnal resideeruvatesse islamiusklikesse (joonis 3). Viha õhutavatena mõjuvad siinkohal kindlasti terrorirünnakud Ameerika Ühendriikides 2001. aastal ning sellele järgnenud invasioonide jada, mis tollase president Bushi administratsiooni ajal sai rohkesti meediakajastust ning mida saatsid pidevad õhutuskaupaniad, hävitamaks terroriste kogu maailmas. Kui 2011. aasta näitab inimeste poolehoidu puudumist islami suhtes, siis 2015. aastal on inimeste suhtumine islamisse taaskord paranenud ning toetus protsent tõusnud. Eelkõige arvab autor siinkohal, et president Obama terrorismivastase võitluse poliitika on olnud palju pehmem ja leebem võrreldes president Bushi poliitikaga. Samuti on tehtud rohkem teavitustööd, aitamaks inimestel Ameerika Ühendriikides mõista islamit. Iraagist vägede

väljatoomine Ameerika Ühendriikide poolt on samuti märgilise tähendusega ning püüdlusega vähendada Lääne ja Lähis-Ida pingeid.



Joonis 3 Ameeriklaste hoiakud islami suhtes. (Telhami 2015)

Caldwelli seisukoht, et demokraatia puudumine islamimaailmas viib terrorismini on Lääne ühiskonnas leidnud heakskiitu, kuid paljude terrorismi uurivate teadlaste ja uurijate hulgas ka pahameelt ning vastuseisu. Uurimised näitavad, et puuduvad igasugused tõendid selle kohta, justkui viiks demokraatia defitsiit Lähis-Idas islamistliku terrorismini (Dalacoura 2006). Islam peegeldab endas väärtusi nagu rahu, õiglus, ligimesearmastus, ühtsus ning tõde.

2001. aasta 11. septembri sündmused olid katalüsaatoriks Lääne meediale, loomaks negatiivset kujundit moslemitest. Antud vihuline moslemite vastu levis välja Ameerika Ühendriikidest ning jõudis lainena ka Euroopasse. Me oleme olnud tunnistajateks Charlie Hebdo terroriaktile Prantsusmaal ning oleme näinud Moslemite viha, mis on suunatud Taani riigile, kes on avaldanud oma ajalehes Jyllans-Posten pilavaid pilte prohvet Muhammadist. Mitmed väljaanded tembeldasid peale 9/11 sündmuseid prohvet Muhammadi terroristiks ja Koraani vaenlase raamatuks (Varisco 2005). Arablasi ja moslemeid hakati kujutama vägivaldsete turbanites enesetaputerroristidena. Selline meelestatud näitas selgelt kogu maailmale, et Ameerika Ühendriigid ja Euroopa peavad kõiki moslemeid ja araablasi kahtlasteks ning ohuks ühiskonnale. (Varisco 2005) Maailmas valitseb olukord, kus üldistusel ühiskonnas on suur jõud. Siinkohal saab öelda, et eelpool mainitud autori kirjeldus tavapärasest inimesest tänases ühiskonnas, kes tarbib massimeediat ning proovib leida seisukohta A või B

nähtusele, on kirjeldatav kui meedia jõuline mõjutus inimeste arvamuse kujundamisel. Pealiskaudne lähenemine A võib B nähtusele ning meedia üldistav käitumine viib autori arvates inimesed liialt pealiskaudsete seisukohtade kujunemiseni. Pealiskaudne suhtumine tekitas Araabiamaaades viha ning nende uudistekanalites oli Lääs saanud endale külge vaenlase imago. Meedia võim sõja eskaleerumisel ja vaenu kihutamisel oli ääretult võimas. Ligikaudu 80 protsenti maailma rahvastikust saab informatsiooni maailmas toimuva kohta läbi massimeedia (Philo, Berry 2006 viidatud Shreim, Daws) Autor esitab siinkohal massimeedia toimimismudeli:

- 1) pannakse toime terroristlik tegu;
- 2) terroristidel puudub otsene kokkupuude sadade tuhandete inimestega, rünnates vaid kindlaid sihtmärke ja sihtrühmi;
- 3) meedia kajastus levib kiiresti üle kogu maailma;
- 4) esmased faktid on teadmata, sageli moonutatakse tõde, saamaks rohkem kajastust;
- 5) läbi meediakanalite jõuab punktis A toime pandud vägivaldne akt punktidesse B,C,D;
- 6) terroristide poolt toodetud „hirmu faktor“ levib kiiresti ja võimsalt. Nende kõige võimsam relv – hirm – on leidnud endale kasvulava.

Autori poolt loodud mudel on siinkohal küllaltki lihtne ja üldistav. Autori on seisukohal, et kaotades massimeedia kajastuse, lakkaks terrorism ajapikku eksisteerimast.

Võimas propaganda Lääne meedias kirjeldab sageli moslemeid kui rahvust, kes tahab hävitada Lääne tsivilisatsiooni ning kehtestada araablase mõjuvõimu võõras riigis ning asendada Ühendriikide konstitutsioon Koraaniga, muutes Ameerika islamiriigiks. Võrdusmärk terrorismi ja islami vahel on Ameerikas ja Euroopas niisiis välja joonistatud. Selline seisukoht on ääretult ekstreemne stereotüüp, mis autori arvates on islamiusuliste suhtes ebaõiglane ja väär. Kui kristlased ja juudid hävitasid Palestiinas haiglaid ja pommitasid süütuid, kui Ameerika Ühendriigid pommitasid Iraaki ning tapsid ligikaudu miljon inimest, siis peeti neid vabastusarmeeks ning süütute inimeste surmasid ei täheldatud kui verist akti inimkonna vastu. Islami puhul tõmmatakse aga väga jõuline paralleel vägivaldsete intsidentide ja kogu religiooni vahel. Ameerika Ühendriigid ja Euroopa on loonud stereotüübi, mis kujutab islamit vägivaldsena. Meedial on tänapäeva ühiskonnas ääretult suur jõud ja osakaal, kujundamaks inimeste arvamusi poliitika ja sõja teemadel, lõhestades neid arvamuste ja uskumuste põhiselt.. Islam on Lääne meedias ja pressis vääralt moel esitletud. Moslemiriikides on puudus lääne

professionaalsetest ajakirjanikest ja reporteritest. Paljud neist ei mõista kohalikku kultuuri ega valda keeli, toetudes vaid inglise keelsetele tõlgetele. Tänapäevaks on islam kandmas halvaendeliste uudiste märget Lääne ühiskonnas. Ameerika Ühendriigid ja Euroopa on võtnud jõuliselt ette meetodid, mille alusel uuritakse, portreeritakse, lahterdatakse ja analüüsitakse islamit. Ometigi tehakse seda kõike väga pinnapealsete faktide najal ning luuakse ebatõenäoseid paralleele ning üldistusi. Neid üldistusi presenteeritakse laiale üldsusele valetades ning tekitades ühiskondades sisse juurutatud vihkamist ja viha Moslemite ning islami enda vastu. Moslemeid peetakse üldistavalt terroristideks. Kui vaadata Ameerika Ühendriikide statistikat perioodil 2009-2011, siis saab siinkohal rääkida moslemite osakaalu vähenemist terroristlikes aktides. 2009. aastal arreteeriti seoses terrorismiga Ühendriikides 49 moslemit, 2010. aastal 26 moslemit ning 2011. aastal 20 moslemit. (Kurzman 2012) Tuleb võtta kindel seisukoht ning teha vahet nendel, kes elavad rahumeelset elu ning ei osale fundamentaalsetes poliitilistes aktsioonides ning nendel, keda saame pidada radikaliseerunud islamistideks, vägivaldse terrorismi viljelejateks ning koraanist üleastujateks. Moslemitel on õigus osaleda igapäevases elus ning elada rahumeelselt Euroopas, Ameerika Ühendriikides ja mujal maailmas. Islamofoobia ning moslemitest loodud terrorismi hõnguline stereotüüp ei sobi kokku tänapäeva demokraatlike inimväärtustega ning printsiipidega. Antud stereotüübi lõhkumiseks on oluline järgida järgmisi aspekte ja suhtuda terrorismi defineerimisse

- 1) teha rahvusvahelisel tasemel koostööd leidmaks üldtunnustatud definitsiooni ja seadust, mis reguleeriks terrorismi vastu võitlemist ning meetmeid ning oleks aktsepteeritav ühtselt kõikide osapoolte poolt;
- 2) luua avatud diskussioon moslemi kogukonna esindajatega;
- 3) üle vaadata multi-kultuurismi juurutamise süsteemid Euroopas;
- 4) leida uusi vahendeid usulise sallivuse ja vabaduse propageerimiseks;
- 5) vähendada meedia mõjuvõimu, piirates massimeediasse minevat informatsiooni tulva.

Terrorismi defineerimine rahvusvahelisel tasemel ning ühtse kontseptsiooni väljatöötamine looks võimaluse tihedamaks ja efektiivsemaks rahvusvaheliseks koostööks. Aluseks saab võtta näiteks Euroopa Liidu liikmesriikide koostöö efektiivistumise võitluses terrorismiga ning eelkõige just terrorismi ennetamise seisukohast vaadatuna. Terrorismivastase võitluse organisatsioonid Euroopas seisavad silmitsi terrorismiohuga, mis mitmete viimaste Euroopa terrorirünnakute järgi järelдатuna tabab meid Lähis-Idast. Tänapäevase ennetuspoliitika puhul saame me rääkida Euroopa Liidu liikmesriikide iseseisvast võitlusest

terroriga. Rahvusvaheline koostöö on küll loodud, kuid selle efektiivsuses on alust kahelda. 22. märtsil 2016. aastal plahvatasid pommid Belgias Brüsselis. Belgia anti-terroristliku võitluse organid omasid informatsiooni võimalike terroriaktsioonide toimumise kohta, kuid antud juhul ei olnud autori arvates ennetustöö piisavalt efektiivne. Multi-kulturismi juurutamine Euroopas ei ole toonud oodatud tulemust, vaid pigem nõrgestanud meie turvamehhanisme ning ennetustööd, vältimaks sarnaseid terroristlikke akte ühiskonnas. On oluline osata üles leida ja eraldada need rühmitused ja isikud, kes ohustavad meie julgeolekut ning kaitsta neid, kes vajavad kaitset ohustajate eest.

8. RADIKAALSE ISLAMI IDEOLOOGIA JA SELLE SEOS TERRORISMIGA

Terrorismi määratlemise olulisuse seisukohalt on oluline aru saada, kes on need isikud ja rühmitused, kes panevad toime terroriakte ning millised motiivid neid seda tegema kannustavad. Võtmesõnaks on saanud radikaliseerumine ja radikaliseerunud inimesed. Radikaliseerunud rühmitused koosnevad inimestest, keda peetakse usust ajendatult fanaatikuteks, kes kaitsevad enda uskumusi ja tõdemusi kõikvõimalike vahenditega, mis üldjoontes väljenduvad vägivallas. Sellistel inimesed pole piisavalt sallivad nende vastu, keda peetakse teisitimõtlejateks ning kes omavad teistsugust arusaama maailmas toimuvast. (Whitaker 2002, viidatud Gillum 2010)

Radikaliseerumist on iseloomustatud kui sotsiaalset ja psühholoogilist protsessi, milles aina suureneb pühendumine poliitilisele ja usulisele ekstremismile. (Bhui, Dinos, Jones 2012). Eelkõige iseloomustab sellist protsessi soov lõhkuda status quo ehk valitsev kord, mis on riikide poolt kehtestatud. Allumatus riigikorrale ning püüdlus sellele vastu seista ning süsteemi lõhkuda on radikaliseerunud indiviidide või rühmituste püstitatud eesmärgiks, mida järgitakse, tuginedes enda poolt kehtestatud reeglitele ja korrale ning pühendudes enda tõdemuste järgi kujundatud Islamiusule. Džihaad seisab selle eest, et muuta läbi islamiusu elu paremaks ja usku tugevamaks, kaitsta riiki, religiooni ja perekonda, teenides Allahit. Islami terrorism vastandlikult sellele omab eesmärgi tekitada hirmu ja purustusi läbi vägivalla. Terrorismi ja džihaad saab eristada järgmisel:

- 1) džihaad on pühendumus Jumalale, teenimaks islamit. Terrorism on tegu, mis teenib hirmu ja vägivalla külvamise eesmärgi;
- 2) džihaad ei kannu endas alati vägivalda. Terrorism on alati vägivaldne;
- 3) džihaad teenib Jumalat. Terrorism teenib materiaalseid eesmärgi;
- 4) džihaad keelab vägivalla tsiviilisikute vastu, välistades tapmised ning enesetapurünnakud. Terrorismi puhul on tsiviilisikute vastu suunatud vägivald,

enesetapurünnakud ja tapmised kõige mõjuvõimsamad relvad ning vaatamata Koraani ettekirjutustele lubatavad.

Moslemid on avaldamas sügavat pahameelt maailmas toimuva üle. Ühest küljest tuleb neil vastu seista Lääne pidevale surutisele ning sekkumisele Lähis-Ida riikide tegemistesse, teisalt tuleb aga hea seista islami, kui ajalooliselt rahu ja sügava kultuurilise pärandiga religiooni käekäigu eest. Terroristid, keda kihutab soov allutada maailma oma tahtele ning usule, peavad end islami ainuõigeteks edasivijateks ning levitajateks maailmas, astudes üle kõikidest eelnevalt kehtestatud ideoloogiast ja uskumustest. Nende jaoks on pühad vaid nende enda poolt kehtestatud pühad normid. Koraani järgi ei ole lubatud tappa inimest. Terroristid peavad õigustatuks rünnakuid tsiviilisikute vastu, põhjendades rünnakuid sooviga kaitsta islamit ning enda usku. Prohvet Muhammad hoiatas vägivalda eest, mis oli suunatud laste ja naiste vastu. Samuti rõhutas Muhammad olulisust suhtuda vaenlastesse austuse ja aususega. Tähtis on mõista tõeliste moslemite soovi kaitsta džihaadi käigus moslemite kultuuri, uskumusi ning tõekspidamisi, mis on Muhammadi poolt kirja pandud. Radikaliseerunud terroristide eesmärk on kehtestada ühes või teises regioonis ainuvõim ning allutada sealsed elanikud jõuga enda meetoditele, pidades neid kõige õigemateks.

On selge, et radikaliseerunud terroristid kasutavad džihaadi katteks, õigustamaks oma teguviisi ning vägivaldseid meetodeid. Enesetapurünnakud on üks sellistest meetoditest. Suur osa moslemeid mõistab hukka äärmuslasi, kes tapavad süütuid inimesi. Ometigi võib islami ajaloost leida näiteid, kus moslemitest ekstremistid ja radikaalid kasutavad usku õigustamaks oma tegusid. Mõrvad ja terrorism on islami ajaloos sama vanad nähtused kui islami religiooni ise. 661. aastal tapeti kaliif Ali. Tema tapjaks osutus moslem, kes kuulus teadaolevalt esimesse religioosesse sekti Kharijites. Islam ei tunnista märterlust ega surmaminekut Allahi nimel, kui eneseohverdus toob kaasa süütute inimeste surma ja kannatusi.

Islam on tõdemus, mille kohaselt ei ole võimalik kuulutada üksikindiviididel ega ka rühmitustel välja sõda. Äärmusrühmituste tegudest järeldatuna võib öelda, et nende põhjendused tapmaks kristlasi, kes nõrgendavad islamit ei ole islami poolt aktsepteeritavad. Radikaliseerunud terroristid on islami osa, kuid islam neid ei tunnista. Vägivald ei ole islamile iseloomulik. Vägivald on terroristide vastus ja põhjendus Lääne jõulisele invasioonile aladel, mida terroristid peavad oma riigi ja inimeste omandiks ning puutumatuks pühaks maaks. Radikaliseerumine on protsess, mida on raske jälgida ning ette ennustada. Siinkohal on oluline mõista, miks radikaliseerumine ning äärmusrühmituste teke ühiskonnas aset leiab. Oma töös

käsitleb autor punkte, mis soodustavad terrorismi teket. Terrorismi teke ja radikaliseerumine on autori arvates üks ja ühilduv protsess, mida tingivad majanduslikud, sotsiaalsed ja poliitilised faktorid. Tähtsaimateks peab autor järgmiseid:

- 1) korrektse riigi sisepoliitika ning julgeoleku tagamise puudumine;
- 2) vaesus;
- 3) suur populatsioon, millest tulenevalt on raske saada ülevaadet riigis toimuvast;
- 4) riikidevahelised konfliktid, mis viivad võõra riigi sõjaväe sissetungini ühte või teise riiki;
- 5) kodusõda;
- 6) immigratsioonipoliitika nõrkused;

Euroopa näitel saab tuua välja faktorid, mis viivad siinseid moslemeid radikaliseerumiseni. Esmalt saame me rääkida töötusest, sotsiaalsest ebavõrdsusest ja diskrimineerimisest ning rassismist. Inimesed, kellel ei võimaldata funktsioneerida ühiskonnas nende usu, maailmavaadete või tõekspidamiste pärast, muutuvad nende õigusi kitsendava riigi ja kehtestatud korra suhtes vaenulikuks. Moslemitel, kellel puudub autoriteet ühiskonnas ning kes peavad elus olema „iseõppijad“ on kergesti mõjutatavad imaamide poolt, keda peetakse eestkõnelejateks ning valgustajateks. Euroopa Liidus elavate teatud inimgruppide tolerantsi puudumine siinsetesse moslemitesse tekitab lõhestumist ühiskonnas ning soosib terrorismi levikut ning radikaliseerumist. Näitena võib välja tuua Eesti immigratsioonipoliitika ebasoosimise riigi enda elanike poolt ning pideva valitsuse tegude vastu suunatud rahulolematuse, käsitledes Iraagi ja Süüria pagulaste majutamist Eesti riigi territooriumile. Puudub rahumeelseid kompromisse otsiv diskussioonivõimalus islamimaailma ja Euroopa vahel. Euroopa Liidu liikmesriikidel puudub sageli korrektne integratsioonipoliitika, mõjuvõimsad riigid nagu Saksamaa, Prantsusmaa ja Itaalia ei ole suutelised immigratsioonipoliitika arendamises kokku leppima ning islamiusu viljelejalatel puudub võimalus oma usku praktiseerida. Autor on tõdemusel, et olukordades, kus inimestelt võetakse ära võimalus tarbida modernse ühiskonna hüvesid, muutuvad need inimesed sellesama ühiskonna vaenlasteks.

Terrorismi uurimisel on tähtis keskenduda radikaliseerumisele, pühendades palju tähelepanu radikaliseerumise tekkele läbi uurimuste, mis hõlmavad endas ühiskonna sotsiaalseid, majanduslikke ja poliitilisi faktoreid. On tähtis tegeleda ennetustööga, mis aitaks

vältida inimeste sattumist riskigruppi, mis viiks viimase lülina terrorismi ning terroristiks olemiseni.

Võitluses terrorismiga on keerukas protsess. On esmatähtis mõista, kuidas terrorismiga ja terroristidega võidelda ning millised meetodid vähendavad ja tõkestavad terrorismi, mitte ei tekita seda juurde. Tähtis on mõista asjaolu, et erinevad piirangud ning isikute ja rühmade kategoriseerimine terroristideks ja mitte terroristideks ei pruugi olla terroristlike aktide vähenemise lahendus. Fundamentalistliku islami kirumine ning tagarääkimine viib sageli islami väärti mõistmiseni. Poliitiliste väljavaadete pealesurumine võib lõhestada ühiskonda ning nõrgendada nende eneseusku, muutes nad vaenulikuks ning kergesti mõjutatavaks. Inimene, kes on kaotanud eneseusu ning kindluse enda selja taga seisva riigi suhtes on ohuks iseendale ja riigile. Sellised inimesed on kergesti värvatavad ning mõjutatavad terroristlike rühmituste poolt. Radikaalsed spirituaalsed liidrid mõjuvad siinkohal usu kaotanud inimestele valgustavalt ning elule uut mõtet ilmutavate pühakutena. Läbi džihaadi on sellistel inimestel võimalus taaskord avastatud religioosset usku ja pühendumust rakendada. Autor on arvamusel, et äärmusrühmitustega liitumine annab võimaluse tunda inimesel end taaskord tähtsana. Inimene teenib püstitatud eesmärki, pühendub usule ning võitleb selle vastu, kes üritab teda suunata valele teele. Terrorism on täpselt nii võimas, kui võimas on selle keti iga lüli. Võib arvata, et terroristid värbavad vaeseid ja nõrkasid, kuid vaesed ja nõrgad inimesed ei viiks terrorismi edasi ega aitaks sellel haavata maailma nii jõuliselt, kui ta seda suudab ja teeb.

Samuti on oluline mõista, et Läänemaailma senine võitlus terrorismiga ning selle laialdane presenteerimine meedias viivad terrorismi leviku laienemiseni ning hoogustumiseni. Radikaliseerumine mitte ainult Lähis-Ida riikides vaid ka Euroopa südames ning Ameerika Ühendriikides on omandanud hoopis teistsugused mõõtmed. Igal käigul, mille Lääs ette võtab, võitlemaks terrorismiga on terroristidel olemas vastukäik. Al-Qaeda ja Osama Bin Ladeni jõuline vägivaldaine Ameerika Ühendriikide vastu on vastulöök Ameerika Ühendriikide jõulisele poliitikale, mis on suunatud Lähis-Ida vastu. Siinkohal saab välja tuua Ameerika vägede viibimist Saudi Araabias Mecca ja Medina linnades, Ameerika Ühendriikide tuge ja toetust Iisraelile Jeruusalemma okupeerimisel ning kindlasti Ameerika poliitikat Iraagi ja Saddam Husseinini suunal, mille tagajärjel kannatasid Iraagi elanikud. Võideldes terrorismiga üldistatult, luues endale sageli kujutletavaid vaenlaseid ning riigijuhtide isiklike parameetrite alusel loodud vaenlase vastu, kaob sageli ära fookus, kelle ja mille vastu sihtpärastelt võideldakse. Puudub ühine definitsioon ning rahvusvaheline konsensus võitluses terrorismiga.

Selle tulemusena kannatavad eelkõige tsiviilisikud ning süütu kõrvaltvaatajad. Terroristid leiavad vastupidiselt aga segases sisekliimas endas jõudu hoogustada rünnakuid uskmatute ehk „*infidelide*“ vastu. Džihaad saab nende relvaks ja kaitsekilbiks saavad Allahi poole teele saadetud kummardused. Radikaalsete Islamistide puhul ei loe, kas nende rünnakud on suunatud tsiviilisikute või militaarisikute vastu. Nende teod on ajendatud hirmu külvamisest. Hirmu tekitamine ning selle laialdane levitamine on esmane eesmärk.

Autor on tõdemusel, et riigid peaksid õppima toimepandud terroristlikest sündmustest ning püüdma tulevikus vältida sarnaseid juhtumeid. Seda saab teha aga juhul, kui suudetakse mõista terroristide ja tegude motiive. Üldistava ja vaenuliku poliitika alusel on raske jõuda terrorismi leviku vähendamiseni. Saavutamaks läbimurret islami ja lääne suhetes, peavad mõlemad osapooled autori arvates olema paindlikumad omavahelistes suhetes ja rõhuma diplomaatia parandamisele. Moslemite kogukonna kaasamine Lääne poliitika kujundamisesse ei ole sugugi vale samm. Samuti oleks oluline arendada Ameerika kultuuri ja riigikorda õpetavaid kursuseid Lähis-ida ülikoolides, tõstes inimeste teadlikkust teistest kultuuridest. Veel on oluline mõista, et islam võib soosida tänapäeva kaasaegsust ja modernset elulaadi, säilitades samaaegselt oma kultuurist tulenevad omapärad ning Lääs peab mõistma, et maailma moderniseerimise protsess ei pea endas kandma „läänestumise“ printsiipi ega Läänele omase elulaadi ja usu pealesurumist. Võitluses islami fundamentalistliku terrorismiga peab Lääs ja Euroopa keskenduma ühest küljest kindlatele terroristlikele rühmitustele ning nende äratundmisele ning teisest küljest peab oskama näha Araabia ja islamimaailmas rahu ja sallivust, mitte ainuüksi üritama sildistada islamit tervikuna, kui terroristlikku religiooni. On oluline arvestada järgmist:

- 1) Tuleb vältida ühtset lähenemist, käsitledes islamit. Ükski osa islamimaailmast ei ole monoliitne. Iga riik vajab eraldi lähenemist. Tuleb eristada vajadusi, liigitades neid poliitilisteks, majanduslikeks, demograafilisteks jne. Vältima peab ühe strateegia väljatöötamist läbirääkimistes ja poliitilistes suhtes Lähis-idaga
- 2) Reformide täideviimisel peavad olema paindlikud ajagraafikud. Kindlate tähtaegade seadmine viib sageli ebaõnnestunud poliitikani, mis omakorda tingib pingete hoogustumist riigis. Ebaõnnestunud strateegiana saab välja tuua USA invasiooni Iraaki

- 3) Siseriiklikke pingutusi ja Lähis-ida riikide moderniseerimise protsessi tuleb toetada strateegilise plaani alusel, mis tugevdaks riigi enda juhtide poolt välja käidud ja rahva poolt aktsepteeritud või mitte aktsepteeritud vaateid
- 4) Vältida islami kui terrorireligiooni kuvandi toetamist
- 5) Vältida sunniitide või šiiitide poole kaldumist.
- 6) Immigratsioonipoliitika arendamisele tuleb pöörata täiendavat tähelepanu ja suunata senisest suuremaid jõupingutusi. Integratsioonipoliitika läbikukkumine Euroopas on üks olulisi faktoreid, lihtsustamaks terrorirünnakute toimepanekuid Euroopa keskmes.

Terroristidega tuleks läbi rääkida, vastupidiselt senistele jõulistele väljaütlemistele, mille alusel terroristidega läbirääkimisi ei peeta. Igal teol ja toimepandud aktil on autori arvates kindel põhjus. Ameerika Ühendriikide vaenulik tegutsemine Iraagis ja Afganistanis, mida kirjeldatakse võitluseks terrorismiga, ei ole toonud rahu vaid pigem hoogustanud tänapäevaste terroristlike organisatsioonide tegevust. Julgeolekujõud üle maailma ei ole suutnud leppida kokku rahvusvahelistes meetmetes, mida rakendada võitlemaks terrorismiga. Samuti ei ole püütud ohjeldada meedia üldistavat joont, mis puudutab islamiusklikke. Üldistus õhutab vaenu ja seda ennekõike lähtudes kinnitamata andmetest, mida julgelt läbi massimeedia kuulajasvaatajaskonnale edastatakse. Ameerika Ühendriikide julgeolekupoliitika on muutunud läbimõeldumaks ning struktureeritumaks president Obama tulekuga. President Obama poliitika rõhub suhete parandamisele Lähis-ida riikidega ning samuti keskendutakse julgeolekualasele koostööle Euroopaga. Sellest annavad tunnistust Ameerika vägede tagasitõmbumine Iraagist ning samuti ka maavägede mittesekkkumine Süüria kriisi lahendamisesse. Kui paljude arvates on pehmem poliitika vastuvõetamatu, siis autori arvates annab see võimaluse vältida järgmiseid ajendatud rünnakuid ühe või teise riigi vastu. Lääne ja Euroopa Liidu püüdlus arendada suhteid Lähis-ida riikidega peaks algama islami kui religiooni olemuse aktsepteerimisest ning religioonide eripärade tunnistamisest. Ilma rahvusvahelise koostööta, avatud diskussioonita ning sõjaliste aktsioonide vähendamiseta ei ole võimalik jõuda ka tulemuseni, milleks autor peab terrorismi vähenemist rahvusvahelisel tasemel ning tsiviilisikute hukkamisi maailmas. Võitluses terrorismiga on oluline rakendada rahvusvahelist diplomaatiat ning ühist koostööd, mille raames töötatakse terrorismi pideva monitoorimise, analüüsi ja ennetamise nimel.

KOKKUVÕTE

Terrorism on kujunenud 21. sajandil igapäevaseks nähtuseks. Võib julgesti väita, et riikide julgeolekus on toimunud samuti kardinaalsed muutused ning terrorismivastane võitlus on kerkinud prioriteediks riikides, kus kümmekond aastat tagasi ei peetud seda kuigi tähtsaks või sootuks vajalikuks. Eelkõige annavad jõulisest terrorismi pealetungist maailmas märku viimase viie aasta sündmused Euroopa keskmes. Näidetena saab siinkohal välja tuua seni terroristidest pea puutumata olnud riigid nagu Belgia ja Prantsusmaa. Terrorismi tase on Euroopas tõusnud pea kriitilise piirini, pannes meid igapäevaselt tahes tahtmatult mõtlema iseenda ja riigi julgeolekule ning turvalisusele. Terrorism on eksisteerinud pikka aega. See ei ole uus nähtus ega uus vaenlane, kelle vastu võitlust pidada. Uueks nähtuseks võib autori arvates pidada fundamentalistliku islami levikut Euroopasse.

Terrorism ei piirdu teatavate geograafiliste aladega ning arvestada tuleb asjaolu, et terroristlikud rühmitused panevad terroriakte toime olenemata riigipiiridest ning nad on andnud piisavalt kinnitust oma suutlikkuse kohta viia rünnakuid ja vägivallategusid läbi igal mandril ja samaaegselt mitmete riikide vastu. Selline rahvusvaheline jõulisus sunnib riike tõhustama rahvusvahelist võitlust terrorismiga ning püüdlema efektiivsema ja kompromissituma koostöövormi poole.

Üheteistkümnenda septembri rünnakud 2001.aastal Ameerika Ühendriikide vastu käivitasid ulatusliku terrorivastase võitluse, kuulutades sõja Lähis-Idale ning rünnates Afganistani ning Iraaki. Terrorismivastase võitluse uue ajastu nurgakivi pandi paika. Terrorismi definitsiooni leidmine sai prioriteetseks ja esmatähtsaks, kuid üsna kiiresti varjutas selle tähtsuse sõjaliste vasturünnakute esile kerkimine. Defineerimine jäeti tahaplaanile ning keskenduti eelkõige sõjaliste strateegiate väljatöötamisele, pidamata oluliseks tähtsust määratleda vaenlane ja mõista aset leidnud terroristlike aktide põhjused. Oskus eristada vaenlast mittevaenlasest ja oskus mõista ühe või teise terroriorganisatsiooni motiive on terrorismivastase võitluse pidamise seisukohalt autori arvates kõige olulisem. Terrorismi

eksisteerib, kuid sageli jääb selgusetuks, millest ajendatuna üks või teine terroristlik tegu toime pannakse. Terrorismi tekkepõhjuseid uurib autor, käsitledes poliitilisi, sotsiaalseid ja majanduslikke faktoreid. Kindlasti on võimalik nendele kolmele lisada veel mitmeid, kuid see tekitaks tekkepõhjuste uurimise teatud laialivalgumise. Autor on seisukohal, et terrorismi teket soodustavad riigid, kes on ebastabiilse majandusega, vaesed, korrumppeerunud, kodusõjas, ilma otsese riigipeata. Terrorismi levikuks on sobiv pinnas ühiskondades, mis kannatavad suure poliitilise, majandusliku, sotsiaalse, etnilise, usulise ja muu diskrimineerimise ning demokraatia ja inimõiguste puudumise all. Terrorism tekib riikides, kus populatsioon on plahvatuslikult kasvanud ning kõik inimesed ei saa osa hüvedest, mida riik neile pakkuma peaks. Eluks vajalikest hüvedest ilma jäämine tekitab inimestes frustratsiooni ning eelkõige viha ja sallimatust riigi suhtes, mis ei suuda oma elanikkonda toetada. Poliitiliste õiguste ja isikuvabaduse puudumine represseerib inimesi. Esineb siseriiklik terrorism ning samuti ka rahvusvaheline terrorism. Riigid võivad vaesuda ning muutuda ebastabiilseteks ka väliste tegurite ja teiste riikide poliitilise ja sõjalise sekkumise tagajärjel. Sellisel juhul on viha suunatud võõrale riigile ning nõrgendatud ning ebastabiilses keskkonnas elavad inimesed leiavad enda elukvaliteedi probleemide põhjustajaks olevat riigi, kelle poliitika või sõjalise sekkumise tagajärg on nad sellisesse olukorda pannud. Samuti toob autor välja iseseisvuse ja suveräänsuse olulisuse. Inimesed, kes võitlevad oma usu ja riigi iseseisvuse säilimise eest, võivad sageli sattuda terroristlikesse rühmitustesse, kes kasutavad vägivaldsete aktide toimepanekuks inimesi, kes arvavad end võitlevat riigi iseseisvuse eest. Tegelikult liigitatakse sarnane võitlus aga terrorismi alla, sest sellega kaasneb poliitika mõjutamine vägivalda kasutades. Väga oluline koht on terrorismi arengus ka Läänel. Lääne ja Lähis-ida suhted on autori arvates olulisel määral mõjutanud tänapäeva radikaalse islamiterrorismi levikut maailmas. Lääne diplomaatilise puudumine ning modernisatsiooni pealesurumine on viinud demokraatia ja islami vastandumiseni vägivaldsel tasemel. Autor peab õigustatuks pahameelt Lääne liialt repressiivset poliitikat kohta Lähis-ida riikide suhtes. USA viljeletav sõda terrorismiga on koordineerimata ja paljuski rahumeelset elanikkonda rõhuv ning hävitav. Iraagi invasioon ei toonud kaugeltki mitte loodetud tagajärgi vaid käivitas aastatepikkuse sõja, mille tulemusena kannatas taaskord rahumeelne elanikkond. Oluliseks saab terrorismi tekkimisel pidada ka usku. Inimesed, kes esindavad religioosset terrorismi, teevad seda kõrgemas usus. Islami radikaalsed rühmitused peavad oluliseks koraani ning sellest tulenevalt põhjendavad nad terroristlikke tegusid islami usu kaitsmisega Lääne vaenuliku ja islamit alandava käitumise eest.

Terrorism avaldub erinevates vormides ning sellel on palju tekkepõhjuseid. Selleks, et mõista, miks terrorism tekib, on oluline vaadelda sotsiaalseid, poliitilisi ja majanduslikke tegureid vastastikus koostöös. Autor püstitab töös küsimuse terrorismi defineerimise ja määratlemise vajalikkuse kohta ning jõuab järelduseni, et ühtse terrorismi definitsiooni leidmine on ääretult keerukas protsess, mis nõuab väga suurt pühendumust riikidevahelises julgeolekualases koostöös. Oluline on jätkata koostööd definitsiooni väljatöötamise suunal ning samas peab keskenduma terrorismi määratlemisele suunatud töö efektiivsusele. Määratleda terrorismi on kergem kui defineerida. Siiski arvab autor, et ühtse definitsiooni puudumine põhjustab nii teoreetilisi kui ka praktilisi probleeme, samuti tekitab õiguslikku ebakindlust ning vähendab riikide usaldusväärset ja nende käitumise legitiimsust terrorivastases võitluses. Samuti on riikidevahelise koostöö nõrk tase võitluses terrorismiga hoogustamas terroristlikku tegevust. Võrreldes 2001. aastaga on terroristid muutunud ajas raskemini jälgitavateks ja paremini organiseeritumateks ning nende võime kohaneda ja infiltreruda Lääne ja Euroopa riikidesse on muutunud professionaalsemaks.

Rahvusvaheline efektiivne koostöö, terrorismivastane mobilisatsioon ning ühise ja ühtse andmebaasi väljatöötamine ei ole võimalik ilma oskuseta määratleda terrorismi rahvusvaheliselt ning samuti ei ole võimalik efektiivne terrorismivastane koostöö. Rahvusvahelise efektiivse koostöö raames on oluline mõista, kuidas edukalt ületada takistused, mis rahvusvahelisest mastaapsusest ning riikide erisustest tingituna tekivad ning kuidas efektiivselt töötada välja süsteem, mille alusel oleks võimaldatud jätkusuutlik ja pidevalt arenev koostöö võitlemaks globaalse terrorismiga. Terrorismi olemusest ja tekkepõhjustest on oluline aru saada ning sama oluline on osata tegeleda ennetuspoliitikaga, töötades rahvusvahelisel tasemel ühiselt terrorismi finantseerimise teemadel, jagades luureandmeid, sätestada ühtsed prioriteedid ja luua võimalus edukaks koostööks ka seaduste ja inimõiguste erisustele vaatamata. Oskus määratleda terrorismi ning jagada suurt hulka terrorismi uurimisest tulenevat informatsiooni julgeoleku ja luure institutsioonide vahel tooks autori arvates kaasa võimaluse muuta rahvusvaheline koostöö lihtsamaks ja arusaadavamaks ning efektiivsemaks ning võimaldaks luua ühtse andmebaasi terroristlikest rühmitustest ja indiviididest, võimaldades kiiret ja efektiivset infovahetust ning ööpäevaringset ligipääsu kõikidest maailma otstest. Efektiivistuks kohtusüsteemide töö, võimaldades rakendada karistusi ühtsete paragrahvide alusel, vältimaks vääriti kohtumõistmist valesti kategoriseeritud kuritegude eest. Rahvusvaheline Kriminaalkohus ICC tuleks muuta vastuvõetavamaks ja realistlikumaks,

kaasates terroriaktid kriminaalkohtu kohtualluvusse, lähtudes sellest, et tegu on inimsusevastaste kuritegudega.

2016. aastal Brüsselis aset leidnud terrorirünnakute põhiprobleemiks peetakse infovahetuse nõrka taset Euroopa riikide vahel ning sellest tulenevalt ebaefektiivset ennetustööd. Autor on seisukohal, et terrorismi defineerimine ja ühtsete parameetrite väljatöötamine süsteemsel taseme võimaldaks tulevikus sarnaseid terroriakte vältida ning infot efektiivsemalt ära kasutada. Riigid määratlevad terrorismi ja loovad terrorismi definitsioone vastavalt riigi enda nõudmistele ja mugavusele. Autor arvab, et tõhusaks võitluseks terrorismiga peab Euroopa arendama pigem ennetavat poliitikat kui ainult kaitse ja mahasurumispoliitikat ning Euroopa riigid peaksid saavutama terrorismivastases võitluses suurema institutsioonilise suutlikkuse. Lähtuda tuleks terrorismivastast võitlust edendades praegustest puudujääkidest ning murekohtadest, mis riigiti esile kerkivad. Euroopa Liidul puudub näiteks selge terrorismi määratlus. Välja on jäetud riigiterrorism, samuti terroristide ja poliitiliste liikumiste eristamine. Samuti pööratakse vähe tähelepanu terrorismi tekkepõhjustele. Terrorismivastane strateegia, mis kohati on liialt sõjaline, ohustab rahvusvahelist julgeolekut. Ameerika Ühendriikide sõda terrorismiga Iraagis ja Afganistanis. Nõrgaks saab pidada ka immigratsioonipoliitikat, mis koormab julgeolekujõude erinevates Euroopa riikides.

Uurides terrorismi ja usu omavahelist seost, käsitleb autor islami usku ja radikaliseerunud rühmitusi. Islam on kõige kiiremini kasvav religioon maailmas. Sellise võimsa kasvu tagajärjel on alust arvata, et islamiusklikke levikuga suureneb ka islamiterroristide rünnakute osakaal. Autor on oma töös välja toonud joonise (joonis 4), mille alusel on näha islami terrorismi kasv Lääne Euroopas. Terrorismi, mida saame seostada islamiga, esineb Euroopa riikides autori arvates kasvavas joones. Islam on seotud terrorismiga ning seda eelkõige läbi radikaliseerunud terroristlike rühmituste. Al-Qaeda, Taliban, Hamas, Boko-Haram ja ISIS on terroristlikud organisatsioonid, keda ajendab islami usk. Tegemist on terroristlike rühmitustega, mis tegutsevad paljuski eraldiseisvalt islami rahumeelsest kogukonnast, kuid tõmbavad oma tegudega kaasa üleüldist Läänemaailma väärsti mõistmist islami religiooni kohta. Islam ei poolda vägivalda ning ei aktsepteeri seda. Antud faktiline vaatamata peetakse islamit ohuks demokraatiale ning Läänele tervikuna. Islami äärmusrühmitused omakorda on veendumusel, et džihaad kui sõda on õige vahend tõrjumaks moderniseerimise mõju islami riikides. Lääne ja USA kultuuri samastatakse äärmise barbaarsusega. Ususõda on ainuke õigustatud tapmise vorm. Samu tõekspidamisi jagab suurem

osa islami äärmuslikest organisatsioonidest ja liikumistest. Islam usundina aga taaskord vägivalda ei tunnista. Terroristlik islamism on äärmusrühmituste reageering islami rolli võimalikule hääbumisele maailmas. Terroristlikud liidrid usuvad, et Lääs ohustab islamit ning Lääne invasiooni algus Iraagis ja Afganistanis ning sekkumine Süüria poliitikasse ning siseasjadesse on selge põhjus vägivaldseteks vasturünnakuteks, mida saab põhjendada islami kaitsmisega. Mis loob võimaluse äärmuslikel terroristrühmitustel tekkele? Tänapäevane islami kriis seisneb eelkõige keskaegse edu ja tänapäeva viletsuse kontrastis. Üle poole vaesuse piirist allpool elavaist maailma elanikest on islami usku. Esineb, nõrk majandusareng, poliitiline ebastabiilsus ja korrupsiooni kõrge tase. Mainitu tagajärjel on islami maailmas eriti teravaks muutunud sisemise kurnatuse ja jõuetuse tunne ning üha selgemini tajutav väline interventsioon, millest tulenevalt tõstavad pead terroristlikud rühmitused, kes sageli omavad ligipääsu suurtele rahalistele reservidele ja kaasaegsele relvastusele, muutudes seeläbi vaestele ja rõhutatud inimestele atraktiivseks võimaluseks ennast nähtavaks ja kuuldavaks teha. Kuigi äärmusislam keskendub eelkõige siseriiklikule võitlusele ja võitlusele läänelike ideede kandjatega, valitsusega ja sümbolitega islami maailmas, eristub viimasel ajal jõuliselt just välisriikidele suunatud terroristlik tegevus. Prantsusmaa Charlie Hebdo rünnaku tagajärgedeks võib pidada karikatuure, mis mõnitasid islamit ning prohvet Muhammadi.

Antud töös annab autor ülevaate islamist ning islami ajaloost ning kujunemisest ning keskendub aktuaalsele probleemile, milleks on islami kui religiooni väärti mõistmine ning islami äärmusrühmituste esile kerkimine. On loodud arusaam, justkui oleks islam üdini ja tervikuna terroristlik religioon. 2001. aasta rünnakud Ameerika Ühendriikides panid aluse islami kultuuri vastu suunatud vihale Lääne ja Euroopa ühiskonnas. Autor toob välja Lääne ja islami suhted, kirjeldab meedia olulisust väärtarusaamade kujunemisel ja kujundamisel ning lükkab ümber arusaama, justkui oleks islam religioonina tervikuna vägivaldne ja terrorismi soosiv. Autor keskendub radikaliseerumisele, jõudes järeldusele, et radikaliseerunud moslemitel ei ole religioosse ja rahumeelse islami esindajad vaid isehakanud usu ümberkujundajad, pidades džihaadi ülimalt eesmärgiks ning sõjaks uskumatute kristlaste vastu. Radikaliseerunud äärmuslasi ja islamiste eristavad nende motiivid ning teod. Kui radikaliseerumise tagajärjel kaotavad inimesed algupärase usu islamisse ja Allahisse ning võtavad omaks enda uskumuste järgi kujundatud usu, mis õigustab süütute inimeste tapmist, enesetapurünnakuid ja hirmu külvamist, siis rahumeelne islam peab kinni koraanist ning peab rahumeelsete elanike tapmist ning vägivalda ebasündaiks ning keelab selle. Terroristlike

islamistide ja äärmusrühmituste eesmärk on allutada maailm ning sundida peale enda usk, juurides välja kõik teised usuliigid. Islam on aga rahu ja inimesi õpetav religioon.

KASUTATUD KIRJANDUS

- Al-Mukarramah,, M. (2001). Terrorism-The Islamic Point of View. Distributed at the NGO conference in Durban. Durban, South Africa: Muslim World League.
- Annus, A. (2015). Koraan, Kirjastus Avita.
- Arendt, H. (1966). The Origins of Totalitarianism, New York: Harvest Books, 1966,pp.466-7.
- viidatud Mozzafari, M. (2007). What is Islamism? History and Definition of a Concept, Totalitarian Movements and Political Religions, Vol. 8, No. 1, 17–33, March 2007
- Asad, T. (2007). On suicide bombing. New York: Columbia University Press
- Asianews. <http://www.asianews.it/news-en/Pakistan,-floods-helping-the-Taliban--19111.html>
- Bhui, K, Dinos, S, Jones, E. (2012). Psychological Process and Pathways to Radicalization, Journal of Bioterrorism & Biodefense.
- Blain, M. (2007). On the Genealogy of Terrorism.
- Bjorgo, T.(2005). “Introduction.“Root Causes of Terrorism: Myths, reality and ways forward, by Tore Bjorgo, 2.Routledge.
- Berrebi, C, Jordan, O. (2011). “Earthquakes,hurricanes, and terrorism: do natural disaster incite terror. Working paper in RAND Labor and Population working paper series.
- Brown, G,M. (2001). We Pray for Peace. Muslim Holy Month of Ramadan Begins, Connecticut Post, November 16,
- Buchanan, P. (2002). The death of the West: How dying populations and immigrant invasions imperil our country and civilization. New York: St.Martins Griffin
- Caldwell, C. (2009). Reflections of the revolution in Europe: Immigration, Islam, and the West. New York: Doubleday
- Carlile (2007). The Definition Of Terrorism, A Report by Lord Carlile of Berriew Q.C, Independent Reviewer of Terrorism Legislation viidates Tucker, D. (1997). Skirmishes at the Edge of Empire , Praeger,Westport, 1997, p51

- Crenshaw, M. (2000). The psychology of terrorism: An agenda for the 21st century. *Political Psychology* 21(2):405-420
- Crenshaw, M. (2011). *Explaining Terrorism, Causes, Processes and Consequences*, New York, Routledge, 2011.
- Denison, J. (2009). *Radical Islam, The Greatest Threat To The Western World*
- Dalacoura, K. (2006). Islamist terrorism and the Middle East democratic deficit: Political exclusion, repression and the causes of extremism. *Democratization*, 13(3), 508-525, <http://start.foxtrotdev.com/sites/default/files/matrixfiles/148.72.150.149.99.pdf>
- Easson, J. J., & Schmid, A. P. (2011). 250 - plus academic, governmental and intergovernmental definitions of terrorism. In A. P. Schmid *The Routledge handbook of terrorism research* (pp. 99-157). Abingdon: Routledge.
- Esposito, J.L. (2002). *What Everyone Needs to Know about Islam*, Oxford University Press, 2002, p. 39-58)
- Esposito, J.L. (2007). *Who Speaks for Islam? What a Billion Muslims really Think*, Gallup Press, New York, viidatud Gillum, J. (2010). *Is Islam Peaceful or Violent: Comparing Islam and Christianity to Reveal The Propaganda of Terrorism*
- El-Aswad, E. (2012). *Muslim worldviews and everyday lives*. Lanham, MD: AltaMira Press.
- Franck, Th. M, Lockwood, B..B. (1974). League of Nations Doc. C.546.M383.1937.V (1937); Preliminary Thoughts Towards an International Convention on Terrorism, *AJIL* 68 (1974), 69 ff. (70)
- Ganor, B. (2002). Defining terrorism: is one man's terrorist another man's freedom fighter? *Police Practice and Research*, 2002, Vol. 3, No. 4, pp. 287–304, Routledge.
- Global Terrorism Database. <http://www.start.umd.edu/gtd/>
- Goldschmidt A.J. (1999). *A Concise History of Middle East*, Westview Press, Colorado, viidatud Gillum, J. (2010). *Is Islam Peaceful or Violent: Comparing Islam and Christianity to Reveal The Propaganda of Terrorism*
- Golder, B, Williams, G. (2004). "What is Terrorism – Problems of Legal Definition," *University of New South Wales Law Journal* 2004
- Gingrich, A. (2005). Anthropological analyses of Islamophobia and anti-Semitism in Europe. *American Ethnologist* 32(4), 513-515 viidatud Islamophobic FPÖ -Islamophobia as a Means of Populism and an Expression of Ethnopluralism http://www.oegpw.at/de/fileadmin/pdf/Gefoerderte_Konferenzbeitraege/Hafez_Farid.pdf
- Hanso, H. (2014). *Islamiäärmuslased on loonud eduka narratiivi*. *Diplomaatia* nr 136.

- Hirst, D. (2010). *Beware of Small States, Lebanon, Battleground of The Middle East*, London: Faber and Faber, 290
- Hoffman, B. (1998). *Inside Terrorism*, New York: Columbia University Press.
- Hoffman, B. (2006). *Inside Terrorism*, (2nd ed.). New York: Columbia University Press.
- International convention for the Suppression of the Financing of Terrorism, opened for signature 9 dec 1999 2178 ILM 229, in power 10 apr 2002)
<http://cil.nus.edu.sg/1999/1999-international-convention-for-the-suppression-of-the-financing-of-terrorism/>
- Krueger, A.B, Maleckova, J. (2003). "Education, Poverty and Terrorism: Is There a Casual Connection?." *The Journal of Economic Perspectives* 17(4), pp 119-144.
- Kurzman, C. (2012). *Muslim-American terrorism in the decade since 9/11*
- Laqueur, W. (2009). *The Last Days of Europe: Epitaph for an Old Continent*, Paperback, March 3.
- Lewis, B. (2004). *The Crisis of Islam: Holy War and unholy terror*. New York: Random House. March 2.
- Th.M.Franck, B.B, Lockwood, (1974). Preliminary Thoughts Towards an International Convention on Terrorism, p 68,69 viidatud Walter, C. *Defining Terrorism in National and International Law*.
- Luik, J. (2006). *Terrorismi eesmärgid*, *Diplomaatia*, Nr 37, September, Kaitsepoliitiline mõte, Laiem Lähis-Ida
- Lyons, J. (200). *The House of Wisdom: How the Arabs transformed Western Civilization*. New York: Bloomsbury Press.
- Martin, G. (2010). "Religious Terrorism." In *Essentials of Terrorism: Concepts and Controversies*, by Gus Martin, 130-156, SAGE Publications.
- Mockaitis, Thomas R. (2007). *The "New" Terrorism: Myths and Reality*. West-port, London: Praeger Security International. Pp. 19-21; Record 2003.
- McQuail, D. (1979). *The influence and Effects of Mass Media*, Sage Publications.
- Newman, E. (2006). "Exploring the "Root Cause" of Terrorism." *Studies in Conflict and Terrorism*, viidates *Responding to Terrorism: What Role for the United Nations?* International Peace Academy, 25-26 october 2002, Chadbourne & Parke, New York.
- Netanyahu, B. (1987). *Terrorism, How the West Can Win*. Tel-Aviv: The Jonathan Institute.

- Post, J. (1998). Terrorist psycho-logic: Terrorist behavior as product of psychological forces. In *Origins of Terrorism*, ed. W. Reich, Washington, DC: Woodrow Wilson Center, viidatud Victoroff, J. (2005). *The Mind of the Terrorist*, a review and critique of psychological approaches.
- Philo, G., Berry, M. (2006). *Bad News and Public Debate about the Israel-Palestine Conflict*, in Poole, E. and Richardson J.E. *Muslims and the News Media*, New York: I.B. Tauris & co. Ltd, viidatud Shreim, N, Dawes, S. *Mediatizing Gaza*
- Rapoport, David C. (2004). *Four Waves of Modern Terrorism.- Attacking terrorism: Elements of a Grand Strategy*.Eds. Audrey Kurth Cronin, James M.Ludes. Washington DC: Georgetown University Press.P.47, viidatud Harrow, M. (2008). *Inside a Wave of Terrorism: The Dynamic Relation Between Terrorism and the Factors Leading to Terrorism*
- Rashid, A. (2001). *Taliban: Militant Islam, Oil & Fundamentalism in Central Asia*, New Haven: Yale University press.
- Jackson, R. (2005). *Writing the War on Terrorism*, p. 8.
- Richardson, L. (2000). *Terrorists as Transnational Actors*, in *THE FUTURE OF TERRORISM* 209, (Max. Taylor ja John Horgan eds., 2000), viidatud Schmid, A.T. (2004). *Terrorism - The Definitional Problem*, pp 380.
- Romanov, V. (1990). "The United Nations and the Problem of Combatting International Terrorism", *Terrorism and Political Violence* 2(3) (1990), p.295, viidatud Richards, A. (2012).
- Characterising the UK Terrorist Threat: The Problem with Non-Violent Ideology as a Focus for Counter-Terrorism and Terrorism as the product of 'Vulnerability'*, JTR Volume 3, Issue 1
- Ross, Jeffrey. I. (1993). *Structural Causes of Oppositional Political Terrorism: Towards a Casual Model*. *Journal of Peace Research* 30(3)(August 1993), pp. 317-329
- Schmid, A. P., Albert J. Jongman, A. J. (1988). *Political terrorism: A new guide to actors, authors, concepts, data bases, theories and literature* New Brunswick, NJ: Transaction Books, viidatud Bruce, G. (2013). *Definition of Terrorism Social and Political Effects*, p27. Volume 21 Number 2; May 2013
- Schmid, A.P. (2004). *Terrorism - The Definitional Problem*,
- Schmid,A.P. (2011). *The Routledge Handbook of Terrorism Research*, London and New York: Routledge.
- Talbott, S, Chanda, N. (2002). *The Age of Terror: America and the World after September 11*
- Taarnby M. (2005). *Recruitment of Islamist Terrorist in Europe, Trends and Perspectives*

- Telhami, S. What Americans really think about Muslims and Islam, 2015 <http://www.brookings.edu/blogs/markaz/posts/2015/12/09-what-americans-think-of-muslims-and-islam-telhami>
- Towshend, C. (2002). Terrorism, A Very Short Introduction, New York: Oxford University Press, 2002, p.2.
- United Nations, General Assembly resolution, 49/60, 51/210, 60/288
- Varisco, D.M. (2005). Islam obscured: The rhetoric of anthropological representation. New York: Palgrave Macmillan.
- Värk, R. (2011). Riikide enesekaitse ja kollektiivse julgeolekusüsteemi võimalikkusest terroristlike mitteriiklike rühmituste kontekstis. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 2011
- Wilkinson, P. (2006). Terrorism versus Democracy, the Liberal State Response, 2nd ed. London; Routledge, 209-10.
- Whittaker, D.J. (2002). Terrorism Understanding the Global Threat, Pearson Education, London, viidatud Gillum, J. (2010). Is Islam Peaceful or Violent: Comparing Islam and Christianity to Reveal The Propaganda of Terrorism

SUMMARY

TERRORISM AND ISLAM

Elis Kovaljov

The world collapsed during tragic 9/11 terror attacks in United States of America. People were witnessing something new, something evil and destructive that they had never seen before. Terrorism by all means has risen and hit with all power it carries inside. Year 2011 were beginning of long and stressful fight against new enemy. Enemy called Islamic Terrorism. September 11, 2001 marks the onslaught of the “Global War on Terrorism”, used as a pretext and a justification by the US and its NATO allies to carry out a “war without borders”, a global war of conquest. Since that moment a new era in fight against terrorism began. We are seeing activity and much greater cooperation on international level, trying not only fight against terrorism, but understand the cause of it. Understanding and defining terrorism is the key to reducing terrorist acts and avoiding casualties.

The aim of this work is to understand meaning of terrorism by finding different definitions of it and gather together different opinions about need of one and only definition of terrorism in the world, accepted by all states. In current thesis author is analysing the rise of terrorism during last 10 years, amount of different definitions and similarities-differences between them, terrorist behaviours, motivators and connection to faith. Author is lining up several reasons why we need to understand importance of international cooperation and importance of dealing with terrorism on all levels of security. First part of the work is concentrated on four main topics: history of terrorism, need for defining the terrorism, different definitions of terrorism and causes of terrorism. Considering that first attempt to define terrorism was made in early 1937, it is problematic that we still don't have clear and internationally confirmed definition. It is never-ending work as many authors think. In the

opinion of the author of current thesis this work is still accomplishable by showing more initiatives from leading states, according to international security. Every day we fight against enemy we cannot categorize, we give encouragement to terrorist groups, who have organized groups all around the world. Problem has gone worse. Terrorist groups are not only attacking from the outside, but also inside the states, making observation of terrorist even harder. By reaching the definition and agreeing it internationally, states and governments will have a chance to build up better cooperation, use of databases, use of laws, restrictions, integration politics and understanding who is the enemy and how to categorize them, without suffer of innocent people. The main problems reaching the target are wish to use comfortable criteria by terrorism researchers during their research work, concentration on nowadays actual events and forgetting about history, lack of interest understanding the phenomena of terrorism on international level and general confusion, how to react and cooperate before and after terror attacks. Aim to overcome these problems should remain as priority. Only then it is possible to talk about changes in fight against terrorism.

When focusing on terrorism it is important factor to know who is your enemy. Author is prioritizing in his work Islam and Islamic terrorists and concentrating on driving the line between Islam as religion of peace and radicalized terrorist groups. Often it is very difficult to understand the differences between people who practice Islam as lifestyle and Islamic terrorist, who fights against democracy, spreads violence and rises themselves beyond everyone else. The problem which pervades in generalization of Islam as terror religion has been endorsed and instigated by the media and groups, who does not have enough of interest or information to make veritable conclusions. Author is trying to disprove the false picture, where Islam is drawn as terror religion and all Islamic people are terrorist and threat to Europe and democracy or freedom. It is important to understand the causes of Islamic terrorism and also important to understand that Islam itself does not agree with violence and killing of innocent people. Jihad is not the justification of violence. It is struggle for better life and this struggle cannot include violence and death of people.

This work concentrates on understanding the terrorism. It consists Islamic terrorism, history of Islam, different definitions of terrorism and importance of definition. There cannot be efforts in fight against terrorism without international consensus and agreement. It is not right to use abstraction as apologia of problems. Terrorism has objectives. It is important to understand these objectives before fighting against them by increasing efforts to start a

discussion between different sides. It is also important to understand the other cultures and make differences between violent and nonviolent people. Starting the war is much easier than stopping it. When United States launched war on terror in 2011, it had more dramatic aftermath than anyone could realize. World is dealing with consequences even today. It is important to consider all pieces through the history and learn from each of terrorist attacks. By doing this we can fight with terrorism, using our knowledge, not the weapons of destruction.